

N:o 52.

Ank. till Riksd. kansli den 4 april 1895, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Riksdagens år 1894 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1893.

(I. A.)

Statsutskottet, till hvars behandling ofvannämnda revisionsberättelse jemte de i anledning deraf från vederbörande embetsverk och myndigheter till Kongl. Maj:t afgifna utlåtanden och förklaringar blifvit hänvisad, får nu, efter tagen kännedom af dessa handlingar och inhemtande af de för ärendenas utredning i öfrigt erforderliga upplysningar, underställa Riksdagens pröfning de af revisorerne gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet att härvid följa den ordning, som i revisionsberättelsen blifvit iakttagen.

Statsanslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kongl. hofven upplåtna byggnader.

§ 1.

(Rev. ber. pag. 7; utl. pag. 434—435.)

Med förmälan att under revisionsåret från förestående anslag utbetalts under titeln »anslaget till kongl. hofstallets underhåll» åtskilliga

Bih. till Riksd. Prot. 1895. 4 Saml. 1 Afd. 36 Häft. (N:o 52.)

1

*Ang. utgifter
för nya
hofstall-
byggnaden.*

belopp å tillsammans 3,673 kronor 35 öre, hvilka utgått för bekostande af vissa med den nya hofstallbyggnaden å Artilleriplanen förenade arbeten, såsom anbringande af gas-, vatten- och elektriska ledningar, stensättning, inhägnad o. d., hafva revisorerne, då dessa anordningar syntes hafva bort bekostas af de medel, som Riksdagen särskildt anvisat för de nya hofstallbyggnadernas uppförande, men deremot icke kunde hänföras till sådana reparations- och underhållsarbeten, hvartill nu ifrågasvarande anslag vore afsedt, å förhållandet fäst uppmärksamheten.

I ett af riksmarskalksemetet i skrifvelse den 22 januari innevarande år åberopadt utlåtande med anledning af revisorerne omförmälda framställning har chefen för kongl. hofstallet anfört, att den nya hofstallbyggnaden vore uppförd i öfverensstämmelse med den af byggnadschefen, professorn m. m. E. Jacobsson upprättade arbetsbeskrifning jemte kostnadsförslag, med de modifikationer och ändringar, som vid ett så omfattande företag gifvetvis måst ifrågakomma, men att under arbetets gång det emellertid visat sig, att med användning af delvis andra materialier och konstruktionssätt större soliditet kunde erhållas och dermed större trygghet vinnas för arbetets framtida bestånd, och att på grund deraf chefen för hofstallet med stöd af bestämmelsen i kongl. brefvet den 13 december 1889, i samråd med byggnadschefen och efter anmälan, der så erfordrats, till riksmarskalksemetet, vid upprättande af vissa kontraktsbeskrifningar vidtagit åtskilliga på kostnaden inverkan ändringar. I följd deraf hade icke obetydliga belopp åtgått till bättre taktäckningsämnen, hållbarare materiel för såväl yttre tegelbeklädnad af alla murarna som golfläggning i de lokaler, der den största slitning vore att befara, vidare till jernstöd, af beton gjutna mellanbottnar äfvensom cementväggar till skydd mot eldfara m. m., allt afsedt för besparande af framtida underhållskostnader.

I ett den 24 januari 1893 till Kongl. Maj:t afgifvet förslag för användande af samma års anslag för kongl. hofstallets underhåll hade bemälda chef anfört, bland annat, att »den besparing af anslagsmedlen, hvilken sålunda borde kunna uppstå, vore afsedd att framdeles i mån af behof vid nya hofstalletablissemnet användas till bestridande af utgifter för sådana derstädes förefallande arbeten, hvilka dels kunde anses nödvändiga för hofstallets underhåll, dels ock erforderliga till dess nytta, men hvilkas utförande icke kunnat af byggnadsanslaget bestridas»; och hade Kongl. Maj:t den 7 i samma månad, med godkännande af de vid kongl. hofstallet under år 1892 verkställda arbeten, gillat och godkänt äfven det af chefen för hofstallet upprättade, af riksmarskalksemetet insända och understödda förslag till användande af 1893 års anslag för kongl. hofstallets underhåll.

De arbeten, som sålunda uti statsrevisorernes anmärkningar påpekades, hade omfattat:

- 1) anskaffandet af 40 st. besparingsbrännare vid gasarmar,
- 2) dito af 4 st. messingstakhängare för elektrisk belysning, 1 väggarm och 1 kupa,
- 3) anordnandet af inhägnad å ridgården för motionering af sjuka hästar samt anbringandet af så kallade pilarer i kolikstallet,
- 4) dito af brandskåp,
- 5) anbringandet af afvisare vid vagnshusportarne för deras skyddande, stensättning vid hövägen och anskaffandet af gånggrus,
- 6) d:o af signalledning från vattencisternen till maskinrummet, till förekommande af olycka genom öfversvämning, ringledning hos portvakt m. m.
- 7) anordnandet af gasledning i boställshusets trappor, förstugor och korridorer, vattenledning för spolning vid ångpannan, gasledning till portvakten, zinkbeslagning af väggfasta diskbänkar, vatten- och afloppsledning till pissoir, förnickling af tappkranar m. m., blybeslag å fönster, vattenrännor med spillkoppar vid stallfönstren, 1 brandpostpump och hängare för nycklar till vattenledningskranarne,
- 8) anbringandet af gasledning i boställshusets 5 större våningar (uti kök och serveringsrum),
- 9) anordnandet af diverse ringledningar,
- 10) dito af telefon- och talrörsledningar samt elektrisk ringledning,
- 11) anskaffandet af nödigt antal klosettkärl samt
- 12) dito af rundjernstenar till skydd för skjutdörrar, hängare af jern samt behöfligt antal reservnycklar till portar och dörrar, m. m.

Angående dessa arbetens nytta och nödvändighet kunde så mycket mindre uppstå tvifvel, som statsrevisorerne uttalat den åsigt, att ifrågasvarande arbeten bort bekostas af byggnadsanslaget, men då byggnadsanslaget icke lemnat tillgång till bestridande af förevarande utgifter, hade med stöd af kongl. brefvet den 7 april 1893 meränämnda arbeten liqviderats af de för kongl. hofstallet anvisade underhållsmedel, som alltsedan år 1890 kunnat år efter år inbesparas å ifrågasvarande anslag, sedan det blifvit bestämdt, att kongl. hofstallet skulle flyttas från Helgeandsholmen till dess nuvarande plats å Artilleriplanen.

Enär af den afgifna förklaringen otvetydigt framgår, att ifrågasvarande, af revisorerne anmärkta utbetalningar afsett sådana anordningar inom de nya hofstallbyggnaderna, som stått i omedelbart sammanhang med byggnadens fullbordande och inredning samt således icke kunna

hänföras till underhållsarbeten, har utskottet, i likhet med revisorerne, ansett dessa utbetalningar hafva bort bestridas med de till berörda byggnaders uppförande beviljade medel, helst endast på sådant sätt fullständig kännedom kunnat vinnas om de kostnader, ifrågavarande byggnadsarbete medfört, och i öfrigt det naturligtvis är af vigt, att utbetalningarna från statsanslagen strängt begränsas till de med dem afsedda ändamål.

Då emellertid de i förevarande afseende bekostade arbeten synas hafva varit af behovet påkallade och i många fall torde för framtiden minska utgifterna för byggnadernas underhåll, har utskottet endast velat hvad i förenämnda hänseenden förekommit för Riksdagen

omförmåla.

Arméförvaltningen.

§ 2.

(Rev. ber. pag. 71—75; utl. pag. 446.)

Ang. förändrad uppställning af riksstatens fjerdshufvudtitel m. m.

Under erinran att Riksdagens revisorer upprepade gånger, såväl direkt som indirekt, fäst Riksdagens uppmärksamhet på att förvaltningen och redovisningen af de för landtförsvaret anvisade medel saknade önskvärd enkelhet, hafva revisorerne, då anledning till dylika anmärkningar vid arméförvaltningens räkenskaper fortfarande förefunnes, antagit, att den grund, på hvilken räkenskapssystemet hvilade, vore olämplig och utgjorde hinder för genomförande af en enkel och öfverskådlig redovisning. Med afseende å en sådan bristande öfverskådlighet hade exempelvis anförts, hurusom den mångfald mer eller mindre omfattande redogörelser, som för ett och samma regemente under ett räkenskapsår afgåfvos, vore spridd på vidt skilda ställen bland de till ett antal af omkring 250 uppgående verifikationsbanden. För den, som med dessa räkenskaper ej vore fullt förtrogen, mötte i anledning häraf nästan oöfvervinneliga svårigheter att med säkerhet utreda det belopp, hvartill samtliga kostnaderna för ett regemente under ett räkenskapsår uppgått, i synnerhet som någon för arméförvaltningens olika departement gemensam princip icke syntes vara vid verifikationernas ordnande följd.

Det nu använda systemet att såsom *förskott* behandla en väsentlig del af de från arméförvaltningen — eller för dess räkning genom landtränterierna — gjorda utbetalningar till underlydande myndigheter gjorde äfven redovisningen i hög grad invecklad och osäker. Ett tillräckligt

talande bevis i detta hänseende föreläge för närvarande i det förhållande, att, på sätt å annat ställe i revisionsberättelsen omförmälts, utredning angående de oredovisade förskotten, i anledning af den vid 1893 års statsrevision i detta afseende gjorda anmärkning, ännu icke kunnat inom arméförvaltningen åstadkommas. Hvad arméförvaltningens hufvudbok beträffade, tillfredsstälde den ej de anspråk, som med rätta kunde ställas på densamma, enär den ej kunde sägas vara en efter en ur räkenskaps-synpunkt fullständigt genomförd metod affattad redovisning, utan snarare — till följd af riksstatens nuvarande uppställning — vore att beteckna såsom en statistisk utredning. Såsom ett exempel på en ganska väsentlig brist i nyss nämnda hänseende anfördes, att hufvudboken ej lemnade upplysning om de hos förvaltningsmyndigheterna förefintliga behållningar vid årsskiftena.

Möjligt vore, att den nuvarande räkenskapsmetoden betingade ett så utveckladt förskottsväsende som det nu använda, samt att den icke medgäfvit verifikationernas ordnande på ett mera tillfredsställande sätt, men revisorerne hyste dock den öfvertygelsen, att en förändrad uppställning af riksstatens fjerde hufvudtitel skulle kunna medföra en önskvärd förenkling i räkenskaperna och bidraga till undanrödjande af många bristfälligheter härutinnan.

I sådant syfte hade revisorerne tänkt sig, att hufvudtitelns anslag lämpligen kunde indelas i tre grupper, nämligen *egna anslag*, *gemensamma anslag*, och *skattelindringar*. Hvarje regemente, fästning, undervisningsanstalt eller annan inrättning skulle hafva sitt särskilda anslag, omfattande alla kostnader, för hvilkas bestridande särskildt medgifvande af arméförvaltningen icke vore erforderligt. Dessa anslag skulle bilda den *förstnämnda gruppen*. Till *andra gruppen* skulle hänföras de anslag, som afsåge arméns gemensamma behof, och som disponerades ensamt af arméförvaltningen, och *tredje gruppen* skulle utgöras af anslag till lindring i rustnings- och roteringsbesvären, roteringsunderstöd samt indelningsersättningar till rust- och rotehållare.

För hvarje regemente, fästning, undervisningsanstalt eller annan inrättning med eget anslag skulle särskild stat utfärdas vare sig årligen eller, om så finnes lämpligare, hvart annat eller hvart tredje år. Anvisningarne i dessa stater borde upptagas under *hufvudrubriker*, såsom t. ex. *aflöning*, *beklädnad*, *vapenöfning*, *mathållning* o. s. v., och under dessa hufvudrubriker skulle redogörelsernas utgifts- och inkomstposter vara ordnade. I enlighet med dessa stater borde de militära myndigheterna i landsorterna ega att, på requisition, i vederbörande landtränteri lyfta erforderliga medel, hvilka, liksom arméförvaltningens utbetalningar

till de militära myndigheterna inom hufvudstaden, skulle bokföras, *icke* under *förskottstitel*, utan såsom *remisser*, hvilket bokföringssätt möjliggjordes derigenom, att i arméförvaltningens hufvudbok upplades särskildt konto för hvarje med eget anslag försedt truppförband, undervisningsanstalt, m. m. Derigenom komme penningetransaktionerna mellan dem och arméförvaltningen att omedelbart uppföras å berörda konton, i stället för att, såsom nu är förhållandet, i förskottsräkningar genomgå en tung och i många fall osäker procedur.

En sådan anordning, som redan vore genomförd i afseende å statskontorets utbetalningar, kunde, enligt revisorernes förmenande, lika väl åstadkommas i fråga om penningeförvaltningen hos arméförvaltningen, som intoge en med statskontoret jemförlig central ställning.

En följd af här ifrågasatta anordningar skulle blifva, att hvarje redovisande myndighets verifikationer, hvilka under nuvarande förhållanden spriddes på olika ställen i en mängd skilda band, kunde i tidsföljd eller annan lämplig ordning samlas i ett eller flere fortlöpande sådana. Arméförvaltningen blefve derjemte befriad från att besluta såväl om bokföringstitlar för bestridda utgifter, som om talrika omföringar mellan olika anslag, emedan det borde åligga myndigheterna att i sina redogörelser upptaga hvarje post under den för densamma i staten föreskrifna *hufvudrubriken*.

Den öfversigt öfver de speciella förvaltningarne, som härigenom möjliggjordes, skulle säkerligen väsentligt underlätta statsrevisorernes granskningsarbete.

Utan tvifvel skulle det här antydda system för uppställning, anordning och redovisning af anslagen under riksstatens fjerde hufvudtitel äfven bättre än det hittills följda motsvara förhållandena under krig. I fredstid vore det möjligt att begränsa dispositionsrätten af vissa anslag genom att efter omständigheterna tillägga dem naturen af bestämda eller reservationsanslag. En sådan begränsning befordrade i någon mån sparsamhet, men kunde vid inträffande mobilisering knappast upprätthållas, enär förhållandena då i allmänhet icke medgäfvade att taga hänsyn till vare sig anslagens natur eller de i riksstaten förekommande speciella anslagsbehof, utan blott till de totalbelopp, som vore nödvändiga för att hålla ett truppförband krigsdugligt. Ej heller komme förhållandena under krigstillstånd att möjliggöra anskaffandet af så specifika verifikationer, som en redovisning med nu brukliga anslagstitlar kräfde.

Slutligen hade revisorerne velat påpeka, att det mål, som ofvan uppstälts, icke kunde fullständigt vinnas med mindre, än att samtliga förvaltningsmyndigheters redovisningar, som anginge de under fjerde

hufvudtiteln uppförda anslag, med undantag blott för dem, som rörde skattelindringar, inginge till *ett* enda af arméförvaltningens departement, bland hvilka det *civila departementet* syntes vara härför lämpligast. En följd häraf blefve visserligen, att, förutom det ökade arbetet med bokföringen, all revision af redogörelsehandlingarna måste förrättas inom detta departement; men den tillökning i departementets arbetskrafter, som härigenom blefve nödvändig, borde kunna vinnas genom öfverflytande af tjenstemän från andra departement, hvilka komme att beredas motsvarande lindring i göromål.

I häröfver afgifvet utlåtande har arméförvaltningen å civila departementet anført, att den korta tid, i sjelfva verket föga mer än en månad, som vore de förvaltande verken tilldelad för besvarande af Riksdagens revisorers anmärkningar och framställningar, naturligtvis vore alldeles otillräcklig för afgifvande af ett uttömmande utlåtande rörande mera vidtomfattande och i förvaltningens organisation djupare ingripande förslag. Arméförvaltningen måste derfor i fråga om de af revisorerne i förevarande ämne framkastade tankar angående ej mindre en förändrad uppställning af fjerde hufvudtiteln, än äfven en ändring i viss mån af sättet för arméns medelsförvaltning i orterna inskränka sig att för närvarande uttala, *att* arméförvaltningen väl hyste tvekan om lämpligheten i den föreslagna uppställningen af fjerde hufvudtiteln, enligt hvilken anslagen å denna hufvudtitel skulle, i motsats till hvad i riksstaten för öfrigt egderum, ordnas efter förvaltningsmyndigheterna och ej efter beskaffenheten af de behof anslagen afsåge att fylla; *att* deremot förslaget om medelsförvaltningen i orterna syntes arméförvaltningen å civila departementet synnerligen beaktansvärdt; anseende arméförvaltningen detta kunna utan riksstatsanslagens förändring genomföras medelst upprättande af stater, på sätt revisorerne antydte; *att* visserligen någon betänklighet kunde uppstå om möjligheten att uppdraga åt de arméförvaltningen underlydande förvaltningsorganen samma myndighet i förevarande hänseende, som kunnat de med personal för sådan verksamhet så mycket bättre utrustade länsstyrelserna anföras, samt att, då den antydda anordningen syntes förutsätta, att redovisningen från arméns lokalförvaltningar skulle komma att ske medelst af hvar och en uppgjord hufvudbok för dess hela medelsförvaltning under året, det kunde synas tvifvelaktigt, om den nu åt arméförvaltningen medgifna bokslutstiden kunde räcka till för uppgörande af den för hela hufvudtiteln gemensamma hufvudboken, hvilken i sådant fall måste sammandragas ur öfver ett half hundrade mindre hufvudböcker, som knappast kunde förväntas till armé-

förvaltningen inkomma före midten af februari; *men att*, derest, såsom verkligen syntes antagligt, lokalförvaltningens utöfvande i förevarande hänseende på nu af revisorerne antydda sätt skulle visa sig vara närmare öfverensstämmande med det tillvägagående, som måste vid mobila förhållanden iakttagas, betänkligheterna mot förslaget borde skjutas i bakgrunden och svårigheterna söka undanrödjas, såvidt detta på något vis läte sig verkställas.

Slutligen har arméförvaltningen å civila departementet tillagt, att departementet fullständigt delade revisorerne's åsigt om nödvändigheten, att alla de arméförvaltningen underlydande förvaltningsmyndigheternas redovisningar inginge till *ett* af arméförvaltningens departement för att der bokföras och granskas, och att detta departement lämpligast borde blifva det civila, hvars derigenom uppkommande behof af ökade arbetskrafter lätteligen kunde tillgodoses genom öfverflyttning af den vid sådan anordning öfverflödiga personal å de öfriga departementen.

Utskottet delar den af revisorerne uttalade uppfattning om önskvärdheten af större enkelhet och reda i afseende å redovisningen af de för landtförsvaret anvisade medel; och torde, på sätt revisorerne erinrat, ett sådant mål kunna i väsentlig grad främjas genom en förändrad uppställning af riksstatens fjerde hufvudtitel. Då emellertid ett på Kongl. Maj:ts förordnande uppgjort förslag i berörda hänseende blifvit till Kongl. Maj:t öfverlemnadt och förändringar i denna hufvudtitels uppställning torde komma att nästa Riksdags pröfning underställas, synes den af revisorerne upptagna frågan för närvarande icke böra göras till föremål för något särskildt uttalande från Riksdagens sida; och vid sådant förhållande har utskottet endast velat hvad i detta ämne förekommit för Riksdagen

omförmäla.

§ 3.

(Rev. ber. pag. 75—77; utl. pag. 452.)

*Ang. vissa
squadrons-
chefer till-
kommande
afskrifnings-
procent å
fouragerings-
uppbörd.*

Såsom lösen för behållen afskrifningsprocent å fourageringsuppbörd hafva, enligt hvad revisorerne erinrat, squadronscheferna vid nedannämnda, till det värfvade kavalleriet hörande regementen, på grund af bestämmelserna i kongl. reglementet den 11 augusti 1812, under revisionsåret uppburit följande belopp:

Lifgardet till häst:

vid lifsqvadronen	kronor	856: 87
„ 2:a d:o	„	888: 24
„ 3:dje d:o	„	773: 18
„ 4:de d:o	„	686: 93

Summa kronor 3,205: 22

eller i medeltal för hvarje sqvadronschef 801 kronor 30 öre.

Kronprinsens husarregemente:

vid lifsqvadronen	kronor	895: 35
„ 2:a d:o	„	960: 41
„ 3:dje d:o	„	918: 12
„ 4:de d:o	„	1,066: 78
„ 5:te d:o	„	986: 70
„ 6:te d:o	„	781: 25

Summa kronor 5,608: 59

eller i medeltal för hvarje sqvadronschef 934 kronor 76 öre.

Såsom af ofvan meddelade uppgifter framginge, hade den inkomst, som under berörda form tillgodökommitt sqvadronscheferna vid det värfvade kavalleriet — i olikhet med sqvadronscheferna vid det indelta kavalleriet, hvilka icke åtnjöte dylik extra inkomst — utgjort en ganska afsevärd tillökning till deras i stat upptagna aflöning. Att denna extra inkomst ingalunda vore af tillfällig natur, framginge af den utredning, som lemnats vid ett af arméförvaltningen med skrifvelse den 22 juli 1885 till Kongl. Maj:t öfverlemnadt förslag till nytt afskrifningsreglemente för armén. I arméförvaltningens motivering till detta förslag hade anförts, hurusom en räkenskapsundersökning, sträckande sig öfver en tidrymd af 8 à 10 år, blifvit företagen i syfte att utröna skilnaden emellan den i magasinsräkenskaperna årligen reglements enligt verkställda afskrifningen å de utlevererade varorna samt hvad som deraf varit i behåll och mot lösen hembjudits kronan. Af denna undersökning hade framgått, att, sedan den bestådda afskrifningen blifvit vederbörande uppbörds-män till godo beräknad, deras redogörelser utan undantag utfallit med öfverskott, i ett och annat fall till och med utöfver afskrifningen, men i allmänhet till enahanda eller nära enahanda belopp som afskrifningsprocenten.

Det förslag till nytt afskrifningsreglemente för armén, som, enligt hvad ofvan nämnts, under år 1885 af arméförvaltningen upprättats, hade ännu icke blifvit slutligen pröfvadt, utan, tillika med ett af marinförvaltningen samtidigt afgifvet förslag till dylikt reglemente för flottan, enligt Kongl. Maj:ts beslut den 22 september 1893 öfverlemnats för ytterligare granskning åt den under den 7 april samma år tillsatta komité för utarbetande af förslag till sådana ändringar i de rörande arméns förvaltning gällande reglementen och stadganden, som af intendenturcorpsens förändrade organisation och förändringar i öfrigt uti härorganisationen påkallades. Denna komité hade ännu icke i förevarande fråga afgifvit yttranden; och de föräldrade bestämmelserna i 1812 års afskrifningsreglemente vore alltså fortfarande för armén gällande.

Att en förändring i dessa bestämmelser vore i hög grad af behovet påkallad, vore allmänt erkänt; och med afseende å den hufvudprincip, som härvid borde göras gällande, hade revisorerna uttalat, att för uppbörds-männens betryggande mot förlust genom afgang å de utlevererade varorna en lämpligt afpassad afskrifningsprocent visserligen borde såsom hittills vara bestämd, men att denna procent borde beräknas endast till godtgörelse af den brist, som vid utlevereringen verkligen uppstått, och icke till någon del, in natura eller efter lösen, af uppbördsmanen tillgodonjutas, i händelse brist ej förefunnes eller understege den stadgade afskrifningsprocenten. Revisorerna ansåge icke giltiga skäl förefinnas för bibehållande i detta fall af sportelinkomster åt fast aflönade tjänstemän, helst det icke kunde förnekas, att detta system kunde innebära en frestelse till missbruk. Hvad särskildt anginge den ofvan omförmälda fouragerings-uppbörden, syntes det vara i alla afseenden olämpligt, att de tjänstemän, som i första rummet borde utöfva kontroll deröfver, att utfodringen skedde i öfverensstämmelse med gällande rationsbestämmelser, skulle hafva personlig fördel af en knapp utmätning af rationerna.

Med anledning af revisorernas anförda framställning har arméförvaltningen å intendentsdepartementet anført, att, enär inlösen af behållen afskrifningsprocent egt rum med stöd af det den 11 augusti 1892 utfärdade, ännu gällande reglemente, »hvarefter uppbördsmän och redogörare vid alla kronans magasin» m. m. »må sig tillgodoräkna, afgången å de under händer hafvande uppbörder på spanmål, proviant- och fouragepersedlar», och då härförutom, på sätt i anmärkningen framhållits, förslag till nytt afskrifningsreglemente af Kongl. Maj:ts öfverlemnats till granskning af den genom Kongl. Maj:ts beslut den 7 april 1893 tillsatta komité, någon åtgärd från arméförvaltningens sida med anledning af den gjorda anmärkningen icke påkallades.

På sätt revisorerna meddelat och arméförvaltningen jemväl framhållit, är det reglemente, på grund hvaraf den af revisorerna omförmälda afskrifningsprocenten uppburits, under omarbetning; och med afseende härå får utskottet, som visserligen anser, att de nu gällande bestämmelserna angående uppbördsprovision äro olämpliga och böra förändras, hemställa,

att revisorernas förevarande framställning för närvarande icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

§ 4.

(Rev. ber. pag: 77—79; utl. pag. 447—451.)

Enligt det för militärläkarekursen vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm den 10 november 1876 utfärdade reglemente skulle, enligt hvad revisorerna meddelat, undervisningskursen årligen ega rum under januari, februari, mars och april månader, och bestämdes fördelningen af de för kursen årligen anslagna medlen på följande sätt:

Ang. anslaget till militärläkares undervisning.

»Dagaflöning för 5 bataljonsläkare efter sju kronor i sammanräknadt 120 dagar under januari, februari, mars och april månader	kronor 4,200: —
arfvode för undervisning i militär helsovårdslära	„ 1,000: —
„ „ „ i kirurgisk operationslära ..	„ 1,000: —
„ „ „ i militära medicinförfattningar	„ 400: —
ridkurs	„ 400: —
Diverse utgifter, undervisningsmateriel, kadaver för operationskursen, yed och ljus m.	„ 1,500: —
Summa kronor 8,500: —».	

I dessa stadganden hade genom kongl. kungörelsen den 12 november 1886 vidtagits den förändring, att kursen skulle ega rum under september, oktober, november och december månader, i sammanhang hvarmed den i 1876 års reglemente meddelade bestämmelsen om anslaget fördelning, som i öfrigt bibehållits oförändrad, fått följande affattning med afseende å elevernas dagaflöning:

»Dagaflöning för 5 bataljonsläkare efter sju kronor under fyra månader	kronor 4,200: —».
--	-------------------

Denna förändring hade, enligt revisorernas förmenande, icke afsett någon minskning af den tid, under hvilken kursen borde ega rum, enär dagaflöningen för eleverna fortfarande beräknats för fyra månader och till oförändradt belopp. Af redogörelsen för 1893 års militärläkarekurs hade emellertid inhemtats, att kursen — såsom jemväl under flera föregående år varit förhållandet — pågått under föga mer än tre månader, nemligen från och med den 18 september till och med den 20 december. Lärarnes arfvoden hade dock icke minskats i samma mån. De härför i staten uppförda belopp hade fortfarande helt och hållet tagits i anspråk och blott med afseende å fördelningen undergått den förändring, att läraren i kirurgisk operationslära, för hvilken staten upptog ett arfvode af 1,000 kronor, häraf åtnjutit endast 800 kronor, under det att återstående 200 kronor tilldelats läraren i ett nytt ämne, ögonundersökningar. De ordinarie lärarnes antal, som enligt ofvan åberopade författningar bort utgöra fyra, hade sålunda ökats till fem. Genom inskränkning i tiden för kursen hade afsevärda besparingar kunnat göras å det för elevernas dagaflöning anvisade belopp, i följd hvaraf behållningen vid 1892 års slut uppgått till 1,323 kronor 50 öre. Af dessa medel hade, enligt kongl. brefvet den 8 september 1893, arfvoden till ytterligare tre lärare utgått, nemligen för undervisning i bakteriologi 400 kronor, i militära ämnen 300 kronor och i otiaatrik 100 kronor. Dessutom hade af de för diverse utgifter m. m. afsedda medlen utbetalts arfvoden till en lärare i värmnings- och luftvexlingsanordningar med 50 kronor, till en lärare i vatten- och luftundersökningar, födoämneshygien samt desinfektionslära med 200 kronor och till en lärare i kartläsning med 50 kronor. Hela antalet lärare vid militärläkarekursen hade sålunda utgjort elfva, under det att eleverna, förutom en och annan frivillig deltagare i kursen, fortfarande varit blott fem, eller, i händelse endera eller begge af de vid garnisonssjukhuset tjenstgörande sjukhusläkare i kursen deltagit, 6 à 7.

Enligt skrifvelse den 26 november 1892 hade Riksdagen medgifvit, dels att undervisningen vid militärläkarekursen för framtiden finge, der så pröfvades lämpligt, ega rum endast hvart annat år, dels ock att för inrättande af en ny sjukvårdsbyrå å arméförvaltningens intendentsdepartement finge användas, bland annat, af anslaget till »militärläkares undervisning» 2,150 kronor, i den mån dessa tillgångar i vederbörlig ordning blefve för ändamålet disponibla. Ehuruväl den beslutade sjukvårdsbyrån under revisionsåret trädt i verksamhet, hade dock, såvidt af räkenskaperna kunnat utrönas, för dess organisation icke någon del af anslaget till militärläkares undervisning blifvit använd; och då äfven under år 1894 en kurs för militärläkare vore anordnad, syntes deraf framgå, att

tiden för inskränkning af kurseu till hvart annat år ännu icke ansetts vara inne.

I häröfver afgifvet utlåtande har medicinalstyrelsen, med vitsordande af gagnet af den för militärläkares utbildning anordnade kurs samt af sättet hvarpå undervisningen dervid försiggått, åberopat ett från direktor vid militärläkarkursen infordradt yttrande, deri till en början i afseende å det anmärkta förhållandet, att kursen år 1893, liksom under flera föregående år varit förhållandet, pågått under kortare tid än den ursprungligen afsedda och under sistnämnda år från den 18 september till och med den 20 december, ehuru dagaflöningen för eleverna enligt staten beräknats för 4 månader, samt att lärarnes arfvoden dock icke i samma mån minskats, anförts, att orsaken till kursens framskjutande till efter medlet af september under de senare åren liksom under år 1893 vore att söka deruti, att rekrytmötenas andra omgång vid flera regementen ej afslutats förr än i medlet af september, så att läkare från dessa regementen ej förr kunde infinna sig vid kursen. Hvad åter de 10 inbesparade dagarna i slutet af december anginge, föranleddes de deraf, att, då under julen i alla händelser de i kursen deltagande skulle hemförlofvas, undervisningen afslutats den 20 december, hvarigenom, för några helt få dagars undervisning, långväga och kostsamma resor till och från hemorterna kunnat undvikas. Genom att använda långt flera undervisningstimmar än de i studieplanen upptagna, stundom ända till 3 à 4 timmar om dagen för en och samme lärare, har undervisningen kunnat påskyndas och koncentreras, så att samtliga de bestämda kurserna kunnat fullständigt afslutas, vid hvilket förhållande, med hänsyn till lärarnes forcerade arbete öfver hvad studieplanen angåfve, ej heller ifrågakommit någon minskning i de för dem afsedda arfvoden. Tiden för kurserna hade för öfrigt årligen på medicinalstyrelsens framställning blifvit af Kongl. Maj:t faststald.

Med hänsyn till den anmärkta förändring i läroämnen, att läraren i kirurgisk operationslära, för hvilken staten upptog ett arfvode af 1,000 kronor, häraf åtnjutit endast 800, under det att återstående 200 kronor tilldelats läraren i ett nytt ämne, ögonundersökningar, har direktor upplyst, att enligt kongl. reglementet för militärläkarekursen den 10 november 1876, som närmare angåfve de läroämnen, hvori undervisning skulle meddelas, kirurgisk operationslära äfven infattade undervisning i ögonundersökningar. Under flera år undervisades också i dessa ämnen af samme lärare, men då denne afgick och den nya läraren förklarade sig önska undervisa endast i kirurgisk operationslära mot arfvode af 800 kronor, samt tillfälle till undervisning i ögonunder-

sökningar af en deri särdeles förfaren militärläkare, anställd vid stadens poliklinik för ögonsjukdomar, dit undervisningen förlagts, och ett utmärkt materiel finnes att tillgå, kunde erhållas med en ersättning af endast 200 kronor till läkaren, hade härigenom en väsentlig förbättring i undervisningen skett, dervid anslaget ej heller i någon mån öfverskridits, hvarför medicinalstyrelsen också fortfarande hos Kongl. Maj:t föreslagit denna fördelning.

I fråga om anmärkningen rörande de afsevärda besparingar, som kunnat göras å det för elevernas dagafföring afsedda belopp och dessa besparingars användande till arfvoden åt lärare i militära ämnen, bakteriologi och otiastrik, har direktor vidare anført, att undervisning i militära ämnen är för militärläkarne af stor betydelse, enär de derigenom förbereddes för deltagande i generalstabsöfningarna och andra öfningar med trupp, hvartill de årligen kommenderades, samt derför utan svårigen kunde i fält öfvertaga de uppdrag, dem åläge vid förbandsplatser och annan fälttjenstgöring. Bakteriologien hade under senare åren erhållit allt större betydelse äfven för militärläkarne, och undervisningen i ögonsjukdomar försigginge med särskildt afseende fäst vid nyare undersökningsmetoders tillämpning vid approbation af värnpliktige och rekryter. Med de allt större anspråk, som ställes på militärläkarne tjenstutöfning och för att bringa utbildningen vid vår militärläkareskola i hufvudsaklig öfverensstämmelse med utlandets hade nyssnämnda undervisningsämnen sedan flera år tillbaka bibringats, då anslagsmedlen på grund af gjorda besparingar det medgifvit, och hade medicinalstyrelsen enligt reglementets föreskrift i dess § 10 mom. 1 derom väckt förslag till Kongl. Maj:t, som derom fattat beslut.

Att extra lärare, då tillgångarne det medgifvit, under kortare tider och med relativt låga arfvoden, bestridt undervisning i hygienisk kemi och teknik samt i kartläsning, hade, enligt hvad direktor uppgifvit, sin anledning deruti, att dessa specialämnen vore af stor betydelse för militärläkarne behöriga utbildning. De båda första hade alltsedan kursens början år 1877 tillhört undervisningen, det sistnämnda, kartläsning, som delvis inöfvades under ridöfningarne, hade under senare åren tillkommit på grund af ökade fordringar på militärläkarne duglighet till fälttjenst. Arfvodena, sammanräknadt 300 kronor för alla 3 ämnena, hade utgått af det konto, som af direktor för undervisningen disponerades.

I afseende på uppgiften att elevernas antal, förutom en och annan frivillig deltagare i kursen, utgjort 5, 6 à 7, har anförts, att under revisionsåret 1893 lemnats undervisning åt 7 bataljonsläkare, hvaraf 2

utan kostnad för statsverket, åt 2 sjukhusläkare i vissa delar af kursen, åt 6 underläkare, deltagande i undervisningen i militär hygien, hygienisk kemi och teknik, reglementen, militära ämnen samt i sjukvårdselevernans undervisning och öfningar, åt 1 officer samt åt en finsk och en dansk militärläkare, eller sammanräknadt 18 personer, hvarjemte åtskillige militärläkare för kortare tid tillfälligt deltagit i undervisningen.

Hvad slutligen anginge anmärkningen, att enligt Riksdagens skrifvelse den 26 november 1892 undervisningen vid militärläkarekursen för framtiden skulle, der så pröfvades lämpligt, ega rum endast hvart annat år samt att af den derigenom uppkomna besparingen en del skulle användas som bidrag till arméförvaltningens intendentsdepartementets sjukvårdsbyrå, har direktor meddelat, att, då genomgående af militärläkarekursen utgjorde enligt gällande reglemente för densamma kompetensvilkor för erhållande af regementsläkarebefattning, och genom den nya arméorganisationen antalet af sådana befattningar ökats, det ej ansetts lämpligt att vid sådant förhållande år 1893 indraga kursen, enär derigenom tillfälle till vinnande af ifrågavarande kompetens skulle militärläkarne betagas, hvarför ock Kongl. Maj:t genom generalorder den 26 augusti 1893 utfärdat bestämmelser för detta års kurs.

Med anledning af revisorernas ifrågavarande framställning har arméförvaltningen å civila departementet, efter tagen kännedom om medicinalstyrelsens och direktors vid militärläkarekursen ofvan omförmälda yttranden, förklarar, att arméförvaltningen, som instämde i berörda yttranden, icke hade något annat att derutöfver i frågan tillägga, än att väl 1892 års urtima Riksdag uppå Kongl. Maj:ts förslag medgifvit, att för upprättande af en sjukvårdsbyrå inom arméförvaltningen finge bland andra tillgångar användas af anslaget »till militärläkares undervisning» 2,150 kronor, men att i chefens för landtförvarsdepartementet af Kongl. Maj:t gillade betänkande till statsrådsprotokollet den 14 oktober 1892, hvilket tillsammans med den kongl. propositionen delgafs urtima Riksdagen, uttryckligen uttalats, att medel från bemälda statsanslag icke skulle behöfva för sjukvårdsbyråns ordnande tagas i anspråk och således den af medicinalstyrelsen afstyrkta inskränkning af militärläkarekursen till hvartannatårig icke behöfva vidtagas.

Under uttalande af önskvärdheten af att militärläkarekurserna taga sin början den 1 september, samt att kurserna inskränkas till hvart annat år, får utskottet hvad i detta ärende förekommit för Riksdagen

omförmäla.

§ 5.

(Rev. ber. pag. 79 och 80; utl. pag. 453.)

Ang. utspisningen vid armén.

I sammanhang med redogörelse för ett besök vid volontärskolan i Hernösand hafva revisorerna uttalat den mening, att den för skolan gällande utspisningsstat vore väl knappt tillmätt.

Enligt hvad revisorerna meddela, hade genom kongl. brefvet den 22 oktober 1892 för åren 1893 och 1894 gjorts ändring i den af Kongl. Maj:t den 19 oktober 1888 fastställda normalportionsstat å kokföda för armén; och ehuru en fullt exakt jemförelse mellan de olika portionsstaterna svårigen kunde göras, ansåge revisorerna dock kunna med visshet påstås, att genom berörda ändring ej obetydlig nedsättning i manskapets föda egt rum. Exempelvis omförmäla revisorerna, att då den före år 1893 för volontärskolan tillämpade utspisningsstat upptagit 750 gram bröd, 225 gram färskt kött och 64,5 gram fläsk om dagen, upptog den för volontärskolan i enlighet med bestämmelserna i ofvannämnda kongl. bref den 22 oktober 1892 och arméförvaltningens kungörelse den 11 november samma år tillämpade utspisningsstat blott 650 gram bröd, 165 gram kött och 60 gram fläsk. För anskaffande af öfriga för utspisningen nödvändiga, i förstnämnda stat ingående artiklar, såsom kaffe, socker, mjölk, ärter, gryn, smör m. m., bestodes för hvarje man 25 öre om dagen, men det kunde blott vara under mycket gynsamma förhållanden, som det läte sig göra att för nämnda summa anskaffa ifrågavarande artiklar i så tillräcklig mängd, att ej allenast de i förut gällande stat upptagna tilläggsartiklar, utan äfven minskningen i bröd-, kött- och fläskquantiteten derigenom uppvägd.

Slutligen hafva revisorerna omförmält, att enligt uppgift från vederbörande intendent portionspriset vid volontärskolan i Hernösand, hvilket utgjort under kursen

åren 1891—1892	84,5 öre
„ 1892—1893	75 „
„ 1893—1894	51,8 „

för kursen åren 1894—1895 ytterligare nedgått till 42,9 öre.

Arméförvaltningen å intendentsdepartementet har i sitt ofvan anförda utlåtande öfver revisorernas anmärkningar anført i fråga om den förevarande framställningen, att den i anmärkningspunkten omförmälda

portionsstat endast vore en försöksstat, och att arméförvaltningen, enligt kongl brefvet den 22 oktober 1892, skulle efter vederbörandes hörande till Kongl. Maj:t inkomma med yttrande i fråga om lämpligheten af det i åberopade kongl. bref anbefalda sättet för utspisningens ordnande vid armén, hvilket yttrande för närvarande vore under utarbetning. Jemte framhållande af de i ekonomiskt hänseende fördelaktiga resultat, som, på sätt äfven af anmärkningens innehåll framginge, vunnits genom användandet af nu försökta utspisningssätt, har arméförvaltningen vidare anmält, att, enligt från truppförbanden inkomna rapporter, detta utspisningssätt vid den icke garnisonerade armén i allmänhet ansetts ganska tillfredsställande och lämpligt, och derest vissa modifikationer komme att finnas nödiga, skulle sådana i den snart ingående utredningen i frågan blifva af arméförvaltningen föreslagna.

Då, enligt hvad utskottet har sig bekant, klagan från åtskilliga orter af riket under de senare åren försports öfver otillräckligheten af den föda, som vid öfningar och kommenderingar bestås den indelta och värfvade armén samt beväringssmanskabet, har utskottet ansett sig böra framhålla, att rättelse i nämnda hänseende synes böra åvägabringas; och har arméförvaltningens ofvanberörda yttrande, deri anförts, att det under åren 1893 och 1894 försökta utspisningssättet ansetts tillfredsställande och lämpligt, särskildt gifvit utskottet anledning att uttala sig i ämnet. Då emellertid, på sätt arméförvaltningen meddelat, frågan om utspisningens ordnande inom armén är under utredning, har utskottet, som antager, att vid denna frågas slutliga afgörande behofvet af förbättring i de omförmälda försöksstaterna kommer att göra sig i vederbörlig mån gällande, endast velat förhållandet för Riksdagen

omförmåla.

Allmänna garnisonssjukhuset.

§ 6.

(Rev. ber. pag. 86—88; utl. pag. 458—464).

Beträffande anordningarne vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm hafva revisorerne med anledning af derstädes aflagdt besök meddelat, att revisorerne funnit luften i sjukhuset, särskildt i öfversta

Ang. anordningarne vid sjukhuset.

våningens sjuksalar och korridorer, men äfven i öfriga delar af sjukhusbyggnaden vara till följd af otillfredsställande anordning af ventilationen mindre god.

Vidare hafva revisorerne meddelat, att enligt hvad revisorerne inhemtat, sjukhusläkarne, hvilka enligt staten skulle åtnjuta fri bostad med lyse och vedbrand, förr innehåft tillsammans sju rum i den s. k. öfverfältläkarebyggnaden, deraf fem rum belägna två trappor upp och två rum i vindsvåningen; men att förstnämnda fem rum för närvarande vore upptagna af sjukhusets öfverläkare, hvilken derjemte, och förutom sin egentliga boställsvåning af sju rum en trappa upp samt den till köks- och ekonomilägenheter inredda bottenvåningen, äfven disponerade de återstående två rummen i våningen två trappor upp, hvilka rum varit afsedda för sjukhusets prest, som numera bodde utom sjukhuset och af dess medel åtnjöte en hyresersättning af 200 kronor årligen. Hela vindsvåningen, bestående af sex rum, vore förbehållen för militärläkarekursens elever, åt hvilka dessutom vore upplåtna tre rum i den s. k. kommissariebyggnaden. För denna kurs, som påginge föga mer än tre månader om året och som, enligt 1892 års urtima Riksdags beslut, framdeles skulle komma att ega rum blott hvar annat år, vore sålunda ej mindre än nio rum upptagna. Genom anlåtande af en del af det öfverflödiga utrymme, som sålunda disponerades af militärläkarekursen och genom någon inskränkning i det anmärkningsvärdt stora utrymme, hvaröfver öfverläkaren förfogade, ansåge revisorerne, att sjukhuset skulle kunna tillhandahålla lämpliga bostäder åt sjukhusläkarne, hvarjemte de vid sjukhuset tjenstgörande underläkarne kunde beredas en bättre inqvartering än den, som nu komme dem till del. Dessa underläkare, hvilkas antal efter staten skulle utgöra åtta, men enligt medgifvande i kongl. brefvet den 18 augusti 1876 nedsatts till sex, vore nemligen för närvarande inlogerade i sex obeqväma och i allmänhet trånga och osunda rum, belägna dels i botten- och dels i vindsvåningen af kommissariebyggnaden.

Garnisonssjukhuset vore, enligt hvad revisorerne vidare meddelat, upplyst med elektriskt ljus, som framställdes genom eget elektricitetsverk; och stälde sig denna belysning jemförelsevis billig. För belysningen användes sammanlagdt 169 glödlampor på följande sätt fördelade:

i sjukhuset	71 lampor, eller 42	procent af hela antalet
„ öfverfältläkarebyggnaden	48	„ „ „ 28,4
„ kommissariebyggnaden ..	18	„ „ „ 10,7
„ medicinska flygeln.....	14	„ „ „ 8,2
„ köksbyggnaden.....	18	„ „ „ 10,7

I hvarje sjuksal finnes blott en glödlampa, och för belysningen af de långa korridorerna vore endast en lampa i hvardera ändan af desamma anbringad. Belysningen af sjuksalar och korridorer vore således synnerligen sparsam, hvilket deremot icke kunde sägas i allmänhet vara förhållandet med boningsrummen, bland hvilka särskildt de af öfverläkaren bebodda vore synnerligen rikligt försedda med glödlampor, nemligen 41 stycken eller 24,3 procent af hela antalet. Enligt hvad revisorerne inhemtat, hade dock anskaffandet och uppsättningen af dessa lampor delvis bekostats af öfverläkaren sjelf.

Med anledning af hvad revisorerne sålunda meddelat har arméförvaltningen å civila departementet i afgifvet utlåtande, jemte bifogande af en utaf öfverfältläkaren i ärendet afgifvet yttrande, förklarar sig instämman i detta yttrande samt hvad särskildt anginge införandet af elektrisk belysning i garnisonssjukhusets byggnader, vitsordat, att detta utgjorde ett led i den långa kedja af de med kloket och sparsamhet vidtagna förbättrade anordningar vid sjukhuset, hvilka hade att för sin tillkomst tacka den nuvarande öfverfältläkarens initiativ och hvilka haft till verkan, att sjukhuset med dess hela område kunde anses i alla hänseenden, der ej sjelfva byggnadernas gammaldags skick lagt ekonomiskt öofvervinneliga hinder i vägen, motsvara nutidens fordringar, hvarför ock den, som ihågkom sjukhusområdets utseende före den nuvarande öfverfältläkarens tillträde till befattningen, skulle finna motsatsen mellan förr och nu slående.

I förenämnda yttrande har öfverfältläkaren i afseende å den anmärkta otillfredsställande anordningen af ventilationen inom sjukhuset anfört, att sjukhuset, som öppnats 1834 eller för mer än 60 år tillbaka, utgjorde ett korridorssjukhus af gamla slaget enligt den tidens bästa förebilder. Alla 3 våningarna genomlöptes af korridorer af 9 fots bredd med sjukrum på båda sidor, ett byggnadssätt, som numera af sanitär hänsyn blifvit afskaffadt. I första och andra våningen, hvardera af 14,5 fots höjd, utgjorde luftkuben vid full beläggning 857—1,240 kubfot per säng. Tredje våningen eller snarare halvåningen, 7,7 fot hög, egde deremot med fullständig beläggning endast hälften af denna luftkub per säng samt användes företrädesvis för veneriska sjuke. Att luften i dessa senare rum vintertiden, ifall samtliga platser vore belagda, hvilket dock då sällan om ens någonsin vore förhållandet, stundom vore mindre god till följd af det ringa utrymmet, kunde knappast undvikas. Till följd af det relativt betydliga utrymmet inom sjukhuset i dess helhet i förhållande till antalet vårdade, kunde dock sjukrummen glest beläggas samt en fortfarande omsättning i rummens användning

ega rum, så att hittills kunnat undvikas, att svårare sjukdomsformer inrotat sig inom sjukhuset. Tvärtom hade sjukdomsfallen haft ett i allmänhet särdeles godt förlopp och relativt hastigt återstälts till helsan, samt mortaliteten under senare tider relativt allt mera förminskats. Genom apterande af särskilda ventilationsfönster i sjukrummen hade under den senaste tiden luften förbättrats, och borde i de rum, som ännu ej hade sådana, ventilationsfönster insättas, så snart tillgångarne det medgäfvæ. Anbringandet af tidsenlig centralventilation i förening med central värmeledning vore likväl önskligt, och borde därför, så snart omständigheterna det medgäfvæ, en af kostnadsförslag åtföljd framställning härom till Kongl. Maj:t afgifvas.

Att sjukhusläkarne under de senaste åren på deras upprepade, enträgna framställningar medgifvits att icke vara boende inom sjukhusets område, egde, enligt hvad öfverfältläkaren vidare yttrat, flere anledningar, dels att större insigter i sjukvården numera kunde påräknas af underläkarne, dels att under militärläkarekurserna flere bataljonsläkare af armén vore boende inom sjukhuset och skyldige att i sjukvården biträda, dels att sjukhusläkarnes versamhet som praktiserande läkare, hvaraf deras ekonomiska ställning för framtiden vore väsentligt beroende, svårligen läte förena sig med deras fortsatta boende å så aflägsen plats som vid garnisonssjukhuset. Vid behof tillkallades nemligen sjukhusläkarne ögonblickligen per telefon, om de ej funnes på stället, och hade i öfrigt det ifrågavarande medgifvandet endast lemnats under det uttryckliga vilkor, att sjukhusläkarne, ifall omständigheterna det påkallade, såsom äfven inträffat, omedelbart inflytta i de åt dem anvisade boställsrum, hvilka till följd häraf endast delvis och efter deras begäran eller medgifvande användts för andra ändamål, hvaraf årligen för inlogerande af de läkare, som frivilligt genomgå militärläkarekursen och om hvilka funnes reglementeradt, att de kunde i mån af utrymme tilldelas bostad vid allmänna garnisonssjukhuset. Ehuru under den tid sjukhusläkarne tillåtits vara boende utom sjukhusets område hittills ingen olägenhet derigenom inträffat, vore likväl för framtiden lämpligt, att sjukhusläkarne eller åtminstone en af dem ålades att vara vid sjukhuset boende. Dock kunde ej förnekas, att detta vilkor komme att ej obetydligt försvåra besättandet af de hittills eftersökta sjukhusläkarebefattningarne med erfarne, praktiserande läkare, hvilka alltid för sin ekonomiska existens vore beroende af sin praktiska verksamhet bland allmänheten och ej kunde förväntas derifrån afstå för en relativt obetydlig inkomst som sjukhusläkare vid allmänna garnisonssjukhuset. För beredande åt dem af lämpliga bostadslägenheter mötte intet hinder, på sätt af revisorerne

föreslagits, genom anlåtande af det utrymme, som af militärläkarekursen hittills disponerats, samt af 2 rum i andra våningen af öfverfältläkarens boställshus, hvarigenom sjukhusläkarnes boställslokaler skulle komma att bestå af 5 rum med tillhörande kök och domestikrum.

Hvad underläkarnes lokaler i kommissariebyggnaden anginge, vore dessa hufvudsakligen desamma, som alltsedan sjukhusets upplåtande år 1834 för detta ändamål användts. Då emellertid ett af rummen något förminskats genom anläggande af en trappa och det å vinden belägna rummet vore temligen obeqvämt, skulle, under de tider militärläkarekursen ej egde rum, 2 af de till densamma hörande rummen, för erhållande af bättre inqvartering, kunna af underläkarne användas.

I afseende på den elektriska belysningen å allmänna garnisons-sjukhuset har öfverfältläkaren slutligen, med förmålan att enligt kongl. brefvet den 15 mars 1889 införts belysning medelst eget elektricitetsverk, anfört, att hvad belysningen i öfverfältläkarens boställsrum beträffade, så vore anskaffningen och uppsättningen af samtliga glödlamporna, i boställsvåningen 22 till antalet, bekostade af boställsinnehafvaren, under det att de öfriga lamporna, i sjukhusets bibliotek och öfverfältläkarens expeditjonsrum, belägna 2 trappor upp i samma byggnad, bekostats af sjukhuset.

I hvarje sjuksal finnes en glödlampa och i korridorerna, i öfversta våningen (delad på midten) 2, 2 tr. upp 6, 1 tr. upp 3 och i botten-våningens korridor 6 lampor. Skulle förökad belysning erfordras i korridorerna, kunde sådan utan svårighet åvägbringas medelst den der befintliga gasledningen med 3 lågor i hvarje korridor. Att från början endast *en* elektrisk glödlampa finnes anbragt i hvarje rum, hade sin anledning deri, att sjukrum, der svårare sjuke vore förlagda, endast fordrade en mycket måttlig belysning, då det skarpa ljusskenet på sådana sjuke naturligen egde ett skadligt och oroande inflytande. Vid de bord, som ställes i rummens midt under lamporna, vore belysningen fullt tillräcklig för att de konvalescenter, som sådant önskade, kunde sysselsätta sig med läsning eller andra göromål. I salarnes aflägsnare delar vore belysningen deremot naturligtvis svagare. Sedan ledningen en gång införts, mötte för öfrigt ingen svårighet och ringa kostnad för uppsättandet af nya lampor genom ytterligare tillkoppling af elektriska trådar. Under de 5 år, som förflutit sedan den elektriska belysningens införande vid allmänna garnisonssjukhuset, hade veterligen inga klagomål öfver beskaffenheten af denna belysning i sjukrummen afhörts, dock borde i de större sjuksalarna för trefnadens skull en starkare belysning

beredas genom insättande af ytterligare en lampa i hvarje sal, hvarvid, som ofvan nämnts, svårigheterna och kostnaderna vore obetydliga.

Utskottet har till en början velat meddela, att den af revisorerne omförmälda, till allmänna garnisonssjukhusets prest utgående hyresersättning af 200 kronor blifvit honom tillagd genom kongl. brefvet den 7 december 1877, enligt hvilket, sedan jemlikt kongl. brefvet den 18 augusti 1876 åtskilliga inredningsarbeten inom sjukhuset blifvit verkställda för beredande af lokaler åt den nya undervisningskursen för militärläkare, och för berörda ändamål tagits i anspråk, bland andra, två af sjukhusets prest förut disponerade rum, Kongl. Maj:t, på hemställen af direktionen öfver allmänna garnisonssjukhuset, medgifvit, att, såsom godtgörelse för den sålunda indragna bostaden, finge till den prest, som, efter förre innehafvarens af befattningen nyligen derförut timade frånfälle, komme att vid sjukhuset anställas, årligen utbetalas 200 kronor af sjukhusets reserverade medel.

I afseende å anordningarne inom ifrågavarande sjukhus har utskottet vidare inhemtat, att dess direktion, med anledning af revisorerne ofvannämnda framställningar och på förslag af öfverfältläkaren den 16 februari innevarande år beslutit,

att i skrifvelse till kongl. öfverintendentsembetet anhålla, att embetet måtte låta anbringa erforderliga ventilationsfönster i de rum inom sjukhusbyggningen, der sådana ännu ej finnas;

att i förberörda skrifvelse jemväl anhålla, det kongl. öfverintendentsembetet måtte låta uppgöra och till kongl. direktionen insända kostnadsförslag öfver den föreslagna centralventilationen i förening med centralvärmeledning, hvarefter framställning borde göras hos Kongl. Maj:t om anvisande af de för ändamålet erforderliga medlen;

att de i kommissariebyggningen belägna två rum, som höra till militärläkarekursen och som under den tid af året, då kursen ej fortgår, må begagnas af underläkare, skulle genom kommissariens försorg iordningställas till den 1 april innevarande år, då nya underläkare skulle inträda i tjenstgöring;

att sedan meddelande lemnats, det en elektrisk lampa betingade ett pris af omkring 5 kronor, ytterligare en dylik lampa skulle snarast möjligt genom kommissariens försorg och på sjukhusets bekostnad anbringas i en hvar af de större sjuksalarna; samt

att kommissarien skulle, så fort ske kunde, låta på sjukhusets bekostnad komplettera gasledningen i sjukhusets korridorer, insätta gasarmar och anskaffa gasmätare, hvarjemte beständes att under den

mörka årstiden skulle nattetid efter det elektriska ljusets upphörande två gaslågor i hvarje korridor inom sjukhuset hållas brinnande med half låga.

Enligt hvad i direktionens protokoll för sistnämnda dag vidare upplyses, har den vid sjukhuset sedan den 1 sistlidne februari anstälde sjukhusläkaren på tillsägelse varit från samma dag boende i de för honom afsedda rum.

Då häraf framgår, att hvad revisorerne i förevarande hänseende anmärkt i väsentligaste delar framkallat anordningar och beslut för rättelsers vinnande, får utskottet hemställa,

att revisorerne's ifrågavarande framställning icke må till någon åtgärd från Riksdagens sida föränleda.

Lotsstyrelsen.

§ 7.

(Rev. ber. pag. 114—118; utl. pag. 477—496).

Med anledning af granskningen utaf lotsverkets räkenskaper för år 1893 hafva revisorerne *dels* framställt anmärkningar i fråga om åtskilliga uppgifna utbetalningar för skrifbiträde i lotskaptensexpeditionerna, hyra och städning m. m. samt till extra arfvoden i vissa fall, der revisorerne ansett göromålen hafva varit af beskaffenhet att kunna vederbörande tjänstemän utan ersättning åläggas, *dels ock* på anförda skäl uttalat önskvärdheten af, att lotsverkets aflöningsstater med dithörande bestämmelser måtte ställas i närmare öfverensstämmelse med lönerna vid öfriga till femte hufvudtiteln hörande stater och corpser samt särskildt att lotsarnes aflöningsförhållanden måtte regleras.

Öfver hvad revisorerne i dessa ämnen anført har lotsstyrelsen den 15 sistlidne januari afgifvit infordradt utlåtande.

Hvad först beträffar revisorerne's ofvan omförmälda anmärkningar angående vissa utbetalningar, synas desamma efter de upplysningar, som i ämnet erhållits, icke böra föränleda till särskild åtgärd från Riksdagens sida.

Ang. utgifter för lotskaptensexpeditionerna, reglering af aflöningsarna vid lotsverket m. m.

Vidkommande åter den af revisorerne ifrågasatta regleringen af lotsverkets aflöningsförhållanden får utskottet erinra, hurusom Riksdagen upprepade gånger, då Kongl. Maj:t framlagt förslag om fastställelse af stater för lotsverket, undandragit sig att ingå i pröfningen af desamma; och då fråga i detta ämne senast väcktes af Kongl. Maj:t, yttrade Riksdagen i skrifvelse den 11 maj 1888, bland annat, att liksom Riksdagen alltid ansett, att fyr- och båkaafgifterna icke vore att betrakta såsom en inkomstkälla, för tillgodoseende af statens allmänna behof, utan såsom en särskild, af en viss rörelse utgående afgift, uteslutande afsedd för underhåll och förbättrande af de för denna rörelsens underlättande inrättade anstalter, så hade Riksdagen också syntts vara af den mening, att dessa afgifter städse skulle afvägas så, att de, utan något statens bidrag, blefve för detta ändamål tillräckliga. Riksdagen ansåge det därför vara bäst, att Kongl. Maj:t, med bibehållande af sin konstitutionella rätt att bestämma fyr- och båkaafgiften, också sjelf, utan Riksdagens inblandande, tillsåge, att med dessa medel icke blott säkerhetsanstalterna underhölles och utvecklades, utan jemväl för personalen de aflönings- och pensionsförmåner bereddes, på hvilka den kunde hafva skäligt anspråk.

Med afseende å hvad Riksdagen sålunda anfört och då, enligt hvad i lotsstyrelsens förenämnda utlåtande meddelas, Kongl. Maj:t beslutit, att lotstaxor, uppställda efter ny grund, skola utarbetas, och arbetet dermed för närvarande pågår, har utskottet icke trott sig nu böra tillstyrka någon framställning från Riksdagens sida i förvarande ämne.

Ehuruväl hvad revisorerne anfört i fråga om lotsverket sålunda icke gifvit utskottet anledning till någon hemställan om åtgärders vidtagande, har dock hvad i detta ärende förekommit varit af beskaffenhet att ådraga sig utskottets särskilda uppmärksamhet. Den form, lotsstyrelsen i den ofvannämnda skrifvelsen tillåtit sig gifva sina bemötanden af revisorerne olika framställningar, har nämligen syntts utskottet icke bära vittne om den aktning, som statens embetsverk böra visa Riksdagens delegerade, då de fullgöra de dem af Riksdagen lemnade uppdrag.

Under uttalande häraf får utskottet hemställa,

att revisorerne ifrågavarande framställningar icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Civildepartementet.

§ 8.

(Rev. ber. pag. 125; utl. pag. 496—498.)

Vid granskning af civildepartementets räkenskaper hade, enligt hvad revisorerna vidare meddelat, uppmärksamheten fäst derpå, att en tillförordnad kanslissekreterare, som uppburit den för sådan befattning fastställda aflöning med 2,500 kronor i lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar, derjemte tillerkänts ett arfvode af 1,000 kronor för år för att till föredragning bereda ärenden rörande ordningar för aktiebolag och i expeditionschefens ställe granska koncepten till utgående expeditioner i dylika ärenden. Det ville nemligen synas revisorerna, som om ifrågavarande göromål vore af beskaffenhet att kunna inbegripas under de åligganden, som tillkomme kanslissekreterare, till hvilkas skyldigheter enligt gällande instruktion hörde att biträda vid beredning af mål och ärenden och att uppsätta konceptexpeditioner i förekommande mål.

Ang. särskildt arfvode till tjänsteman inom civildepartementet.

I häröfver afgifvet utlåtande har registratorn i civildepartementet, jemte bifogande af transsumt af Kongl. Maj:ts instruktion för embets- och tjänstemän i Kongl. Maj:ts kansli den 7 juni 1878, åberopat, att den ifrågavarande utbetalningen grundat sig på kongl. brefvet den 14 april 1893.

Utskottet delar den af revisorerna i förevarande fråga uttalade mening och har velat framhålla, att det synes oegentligt, att särskildt arfvode utöfver stadgad aflöning tilldelas tjänsteman för bestyr, som kunna anses ligga inom eller beröra gränserna för hans tjänståligganden.

Då, emellertid, derest det nu för Riksdagen framlagda förslaget till lag om aktiebolag vinner Riksdagens bifall, någon Kongl. Maj:ts sanktion af aktiebolagsordningar icke vidare kommer att ske, skulle följaktligen den granskning af bolagsordningar, hvarom nu är fråga, icke heller komma att för framtiden ega rum; och i händelse af förenämnda lagförslags förkastande, torde det kunna antagas, att i allt fall, sedan uppmärksamheten å förevarande ämne blifvit väckt, det af revisorerna omförmälda förhållandet kommer att upphöra. Med afseende härå hemställer utskottet,

att revisorernas förevarande framställning icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Kommerskollegium.

§ 9.

(Rev. ber. pag. 133; utl. pag. 501—503.)

*Ang. anord-
nandet af
kollegiets
räkenskaper.*

Enligt hvad revisorerna omförmålt, hade för biträde å kommerskollegiets kassakontor med upprättande af bokslut för år 1892 och uppgörande enligt lämpligt system af fullständiga formulär för förandet af kollegiets räkenskaper under revisionsåret till föreståndaren för Stockholms praktiska kontorsskola, grosshandlaren O. Murray, utbetalats ett belopp af 800 kronor från anslaget å kollegiets stat till extra biträden m. m.; och med anledning af kollegiets framställning om ersättning för berörda utgift hade sedermera Kongl. Maj:t enligt bref den 22 december 1893 i sådant hänseende till kollegiet anvisat ett belopp af 800 kronor från sjuette hufvudtitelns anslag till extra utgifter.

Då emellertid, enligt § 22 i den för kommerskollegium gällande instruktion den 30 oktober 1891, det åläge kassören och sjöpassnotarien, hvilken i förstnämnda egenskap vore redogörare för de under kollegiets förvaltning eller till dess förfogande ställda medel, att föra alla med afseende å ifrågavarande medels disposition och redovisning erforderliga anteckningar och räkenskaper, samt i öfrigt de hos kollegiet anställda amanuenser och extra ordinarie tjänstemän, enligt ofvan berörda instruktion, skulle efter vederbörande förmäns föreskrifter deltaga i förefallande göromål, hade det synts revisorerna, som skulle biträde af utom kollegiet stående person för ofvan omförmälda ändamål icke vara erforderligt, helst vederbörande tjänstemans förmåga såväl att afsluta de af honom förda räkenskaperna, som ock att upprätta erforderliga räkenskapsformulär icke borde ifrågasättas inom detta verk.

Kommerskollegium har i häröfver afgifvet utlåtande anfört, att i den skrifvelse af den 4 december 1893, genom hvilken kollegium hos Kongl. Maj:t gjorde anmälan om förberörda, Murray lemnade uppdrag samt anhöll att, då omförmälda anslag till extra biträden m. m. behöfde tagas i anspråk för andra ändamål, hvilka företrädesvis borde med detsamma tillgodoses, godtgörelse för sagda, för särskildt och tillfälligt ändamål bestridda utgift måtte kollegium beredas, hade kollegium

anfört, hurusom den ifrågavarande anordningen, hvarmed afsågs att genom en fullt kompetent och erfaren persons biträde få till stånd ett i möjligaste måtto praktiskt och enkelt system för bokföring af alla de särskilda slags medel och kassor, som vore ställda under kollegii förvaltning eller till kollegii förfogande, varit af behovet synnerligen påkallad såväl för vinnande af likformighet och öfverskådlighet i afseende å räkenskapsföringen, som ock för underlättande af kassörens befattning med densamma, hvilket befunnits desto mera erforderligt, som han i egenskap af tillika sjöpassnotarie borde, för att de göromål, som tillhöra sjöpassnotariatet, skulle kunna blifva behörigen fullgjorda, deråt egna en hufvudsaklig del af sin verksamhet.

På sätt revisorerna omförmält, hade jemväl enligt kongl. brefvet den 22 december 1893 godtgörelse för sagda utgift blifvit kollegium anvisad, hvarigenom den af kollegium vidtagna, af revisorerna nu anmärkta åtgärden borde få anses hafva blifvit vederbörligen godkänd.

Till ytterligare utredande af det oafvisliga behovet af sagda åtgärd hade kollegium emellertid vidare anfört, att i den nyinrättade kassörs- och sjöpassnotariatet förenades två i anseende till göromålens art alldeles skilda befattningar, af hvilka den ena — befattningen såsom sjöpassnotarie — motsvarade den befattning såsom kanslist och föreståndare för kollegii sjöpassexpedition, nuvarande kassören och sjöpassnotarien förut innehade, och den andra — befattningen såsom kassör — svarade mot den gren af den förutvarande kamrerarens å kollegii kammarkontor verksamhet, som hänförde sig till räkenskapsväsendet; att, till följd af nya sjölagens stadgande om registrering af fartyg och deraf föranledda närmare bestämmelser i kongl. förordningen angående registrering af svenska fartyg den 27 november 1891 samt i den för kollegium utfärdade förnyade instruktion, de sjöpassnotarien tillhörande göromål från och med år 1892 varit högst betydligt ökade; samt att det vore för kollegium synnerligen angeläget, att för räkenskapsföringen och medelredovisningen uppgjordes ett annat, enklare och mera praktiskt system än det förut använda, på det att handhafvandet af kassörsgöromålen skulle låta sig utan allt för stora olägenheter förena med verksamheten såsom sjöpassnotarie.

I sammanhang härmed har utskottet velat meddela, att revisorerne med anledning af granskningen af kommerskollegiets räkenskaper framställt åtskilliga anmärkningar mot dessa räkenskapers anordnande och uppställning, men att, då dessa anmärkningar enligt vederbörande embetsverks deröfver afgifna förklaring komme att lända till åsyftad rättelse, utskottet icke ansett erforderligt att särskildt redogöra för hvad

i sådant afseende förekommit. Men då, på grund af revisorernas sistnämnda anmärkningar och enligt hvad af berörda förklaring framgår, en förändrad anordning af kommerskollegiets räkenskaper kommer att för framtiden vidtagas, har utskottet, med anledning af hvad kommerskollegium i nu föreliggande fråga anfört, velat uttala önskvärldheten deraf, att, derest en sådan förändring af räkenskaperna icke kan vidtagas utan biträde af utom verket stående person, kollegium må för räkenskapsformulärs upprättande eller annat dylikt arbetes utförande anlita person med erfarenhet om uppställningen af statsverkets räkenskaper och desammas särskilda redovisningsändamål.

Då emellertid revisorernas nu ifrågavarande framställning icke synes böra till någon vidare åtgärd föranleda, har utskottet, jemte ofvannämnda uttalande, endast velat hvad i förevarande afseende förekommit för Riksdagen

omförmåla.

Landbruksakademien.

§ 10.

(Rev. ber. pag. 175; utl. pag. 510—512.)

Ang. statsanslaget till akademien till ersättning af kostnader för anbefalda utredningar och utlåtanden.

Jemte erinran att 1889 års Riksdag i sammanhang med de af Riksdagen beslutade förändringar i afseende å anslaget till befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar å berörda anslagstitel anvisat ett belopp af 1,000 kronor, att årligen utgå till landbruksakademien såsom ersättning för de kostnader, hvilka kunde tillskyndas akademien för afgifvande af anbefalda utredningar och utlåtanden, hafva revisorerna meddelat, att berörda anslagsbelopp blifvit under revisionsåret, likasom föregående år, till fullo uppburet, utan att räkenskaperna lemnade någon upplysning om detsammas användning; men då anslaget enligt revisorernas mening vore beviljad, icke såsom ersättning för det ökade arbete, dylika utredningar kunde komma att bereda de vid akademien anstälde, till en del med statsmedel aflönade vetenskapsmän, utan till bestridande af de direkta utgifter, som deraf kunde föranledas, hade revisorerna ansett, att anslaget borde i särskildt konto i akademiens räkenskaper redovisas.

Oafsedt den omständighet, att för närvarande icke kunde af räk-

skapen inhemtas, i hvad mån — derest dylika särskildt anbefalda utredningar verkligen afgifvits — akademien derigenom tillskyndats några kostnader, borde den anordning, revisorererna härmed velat förorda, finnas så mycket mera befogad, som Riksdagen i skrifvelse den 15 maj 1889 framhållit, att, sedan landtbruksstyrelsen kommit till stånd och såsom följd deraf antalet af de ärenden, i hvilka utlåtande komme att från akademien eller dess förvaltningskomité infor dras, sannolikt blefve ej oväsentligen förminskadt, beloppet af ifrågavarande anslag skulle kunna minskas, men att Riksdagen för det dåvarande och innan erfarenheten visat, i hvilken utsträckning yttranden komme att infor dras, ansett sig sakna erforderlig grund för bestämmande af nedsättningens storlek.

I anledning af revisorerernas anförda framställning har landtbruksakademiens förvaltningskomité i afgifvet utlåtande till en början orinrat, att genom kongl. brefvet den 12 januari 1849 åt landtbruksakademiens förvaltningskomité anförtrots det statsadministrativa uppdrag, hvilket, till en början af jemförelsevis ringa omfattning, under tidens lopp utvecklats till en fullständig central förvaltning af alla med jordbruket och dertill hörande binäringar sammanhängande statsinrättningar. Då sedermera, till följd af 1889 års Riksdags beslut, landtbruksstyrelsen inrättades, hade genom kongl. bref den 13 december 1889 förordnats, bland annat, att bemälda styrelse från och med år 1890 skulle öfvertaga komiténs befattning med dessa särskildt uppräknade inrättningar utom förvaltningen af de medel, som tillhörde fonden för svenska hornboskaps- och fårafvelns förädling, hvilken förvaltning skulle åligga statskontoret. Men jemte berörda statsadministrativa uppdrag hade komitén genom brefvet den 12 januari 1849 erhållit äfven ett annat af konsultativ natur, i det att under punkten d) i samma bref stadgats: »att komitén i öfrigt, när den derom anmodas, skall gå departementschefen till handa med upplysningar och yttranden i förekommande ärenden, som röra landtbruket eller dess binäringar eller eljest med föremålen för komiténs verksamhet ega gemenskap, — — —». Då det kongl. brevets förordnande i denna del icke kunde anses hafva blifvit genom något senare tillkommet stadgande upphäfdt, hade komitén fortfarande måst finna sig förpligtad att tillse, det komitén ständigt skulle vara så utrustad, att den vore i stånd att utan alltför stor tidsutdrägt på ett nöjaktigt sätt tillhandahålla Kongl. Maj:t eller chefen för civildepartementet de utredningar och utlåtanden i landtbruket och dess binäringar rörande frågor, komitén blefve anmodad att afgifva. Härjemte borde ej förbises, att komitén i sin egenskap af förvaltningsmyndighet för landtbruksakademiens experimentalfält fortfarande måste

anses utöfva en statsadministrativ verksamhet beträffande de å experimentalfältet förlagda statsinstitutioner, till hvilken kategori med allt skäl vore att hänföra åtminstone den agrikulturkemiska och den växtfysiologiska anstalten, samt äfven i väsentlig mån experimentalfältets landbruksafdelning.

Komitén kunde icke annat än anse sig hafva haft så mycket större skäl till en sådan uppfattning, som densamma syntes fullkomligt öfverensstämma med den mening, dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet uttalade, då han i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1889 motiverade sin hemställan om framställning till Riksdagen om anvisande till landbruksakademien af det nu ifrågasvarande anslaget med följande ord: »Jag föreställer mig nemligen, att akademien eller komitén allt fortfarande behöfver af Kongl. Maj:ts anlitas såsom en rådgifvande korporation i frågor af mera omfattande betydelse rörande jordbruket eller dess binäringar, likasom akademien äfvenledes fortfarande skall omhänderhafva vården och förvaltningen af experimentalfältet.»

Det syntes komitén vara obestriddigt, att till de åtgärder, som måste anses nödiga, för att komitén skulle kunna på ett tillfredsställande sätt motsvara de kraf, hvilka i nämnda hänseenden kunde komma att ställas, och hvilkas omfattning icke kunde på förhand beräknas, hörde bland annat upprätthållandet af ett något mera effektivt kansli än det, som vore oundgängligen behöfligt allenast för behandlingen af akademiens enskilda angelägenheter, hvarförutom förvaltningen af institutionerna å experimentalfältet med hänsyn till redovisning af härtill anvisade statsanslag och dylikt kräfde åtskilligt extra arbete utöfver det, som åläge akademiens kamrerare i hans egenskap af redogörare för akademiens enskilda medel och de under dess vård ställda donationsfonder.

För att visa, i hvilken mån akademiens tillgångar för nyssberörda ändamål tagits i anspråk till följd af den från och med år 1890 skedda indragningen af åtskilliga till förvaltningskomitén förut anvisade anslag, har komitén erinrat derom, att de hithörande belopp, som före år 1890 enligt kongl. breffen den 13 november 1863 och den 16 november 1877 af statsmedel utgingo till komitén, uppgått till en summa af 4,350 kronor, hvaraf såsom bidrag till aflöning åt kamreraren 1,050 kronor, åt notarien 1,700 kronor, åt bibliotekarien och kanslisten 1,300 kronor samt till renskrifning och vaktbetjening 300 kronor, under det att akademiens egna bidrag till förenämnda aflöningskostnader då utgjorde: till kamreraren 450 kronor, till notarien 300 kronor samt till

bibliotekarien och kanslisten likaledes 300 kronor. Vid den år 1890 inträdda förändringen hade dessa sistnämnda belopp ansetts böra höjas med respektive 550, 450 och 450 kronor, i följd hvaraf sagda aflöningar sedan dess utgått med 1,000 kronor till kamreraren, 750 kronor till notarien samt 750 kronor till bibliotekarien. Förhöjningen i dessa tre poster uppginge således sammanräknadt till ett belopp af 1,450 kronor eller till 450 kronor mera än det nu ifrågavarande statsanslaget, och härtill komme ytterligare de utgifter, som kunnat ifrågakomma för renskrifning och nödigt biträde af vaktbetjening.

Förestående redogörelse ansåge komitén tydligen ådagalägga, att hela det anslag, hvarom nu vore fråga, blifvit i öfverensstämmelse med komiténs ofvan angifna uppfattning af dess syfte användt till upprätthållande af akademiens och dess förvaltningskomiténs kansli i effektivt skick.

Af hvad landtbruksakademiens förvaltningskomité sålunda anført framgår, att ifrågavarande anslag blifvit användt till aflöningar inom akademiens och komiténs kansli, ehuru väl, enligt hvad utskottet inhemtat, akademiens räkenskaper icke gifva bestämdt stöd för ett sådant antagande. Utan att inlåta sig i bedömandet af huruvida ett anslag, som anvisats såsom ersättning för de kostnader, hvilka kunna tillskyndas landtbruksakademien för afgifvande till Kongl. Maj:t af anbefalda utredningar och utlåtanden och vid hvars beviljande Riksdagen förutsatt, att det skulle kunna minskas, rätteligen bör användas till stadigvarande lönebidrag åt akademiens tjenstemän, har utskottet velat uttala den mening, att då Riksdagen, såsom nämnts, vid anslaget beviljande förklarar, att en nedsättning deri ansåges kunna ega rum, ehuru väl nedsättningens storlek då ej kunde bestämmas, häraf otvifvelaktigt torde följa, att detta anslag bör, på sätt revisorerna framhållit, i särskildt konto redovisas.

Då emellertid med visshet kan antagas, att, sedan uppmärksamheten å omförmälda förhållande blifvit fäst, den afsedda bokföringsåtgärden kommer att vederbörligen vidtagas, anser utskottet någon särskild framställning i ämnet från Riksdagens sida icke erforderlig, helst blifvande revisorer icke torde underlåta att vid granskningen af landtbruksakademiens räkenskaper göra sig förvissade om, att det åsyftade fullständighet af desamma varder genomfördt.

Utskottet hemställer alltså,

att revisorernas ifrågavarande framställning för närvarande icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ultuna landbruksinstitut.

§ 11.

(Rev. ber. pag. 182; utl. pag. 514—516).

Ang. kostnaderna för vid institutet verkställda arbeten.

Till uppförande vid Ultuna landbruksinstitut af en ny lärarebostad med källare och uthus, inköp och reparation af den s. k. fjellstugan samt reparation af gamla laboratoriebyggnaden och åtskilliga äldre, till lärarebostäder likaledes afsedda byggnader hade, enligt hvad revisorerna erinrat, 1891 års Riksdag beviljat ett anslag af 24,475 kronor, deraf under år 1892 uppbars ett belopp af 16,600 kronor.

Samtliga dessa arbeten, hvilka, med undantag af reparationsarbetet å gamla laboratoriebyggnaden, redovisats i institutets räkenskaper, hade under revisionsåret blifvit afslutade. Kostnaderna härför, å särskilda konti i 1892 och 1893 årens räkenskaper redovisade, hade uppgått till sammanlagdt 24,689 kronor 35 öre, deraf belöpt, å sistberörda arbete, hvilket origtigt blifvit i egendomens, i stället för i institutets, räkenskaper redovisadt, 4,875 kronor, samt å öfriga arbeten återstående 19,814 kronor 35 öre.

Vid granskning af det i institutets räkenskaper befintliga konto för byggnaders underhåll hade emellertid befunnits, att för åtskilliga å institutets lärarebostäder verkställda reparationsarbeten under år 1893 utgifvits minst 6,068 kronor 53 öre, hvilken utgift likaledes tagits i anspråk för de arbeten, hvarför ofvan omförmälda anslag å 24,475 kronor beviljats.

Då vid sådant förhållande verkliga kostnaden för ifrågavarande arbeten utgjort sammanlagdt 30,757 kronor 88 öre, hade följaktligen den beräknade kostnaden öfverskridits med 6,282 kronor 88 öre.

Vidare hafva revisorerna meddelat, att till uppförande af en ny museibyggnad blifvit — förutom 4,764 kronor 60 öre, utgörande behållning år 1891 å rörelsen vid Ultuna egendom, hvilken behållning enligt särskildt medgifvande fått för nyssnämnda ändamål användas — ytterligare 2,299 kronor 80 öre tagits i anspråk.

I häröfver afgifvet utlåtande har styrelsen för Ultuna landbruksinstitut anført, att de byggnader, för hvilka reparation det år 1891 af Riksdagen beviljade anslag delvis varit afsedt, hade förut ej varit för-

delade mellan läroverket och egendomen, utan en del af dem hade användts för båda gemensamt; sedan emellertid Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts proposition om ny organisation af Ultuna landtbruksinstitut och dervid bestämt, att läroverkets och egendomens ekonomi skulle hållas fullständigt skilda, hade blifvit nödvändigt att mellan dem fördela de å Ultuna befintliga byggnaderna, och vid denna fördelning hade den »gamla laboratoriebyggnaden» öfverlåtits till egendomen för att användas till kontorslokal och bostadslägenheter åt egendomens förvaltare och bokhållare; hvaraf blifvit en naturlig följd, att kostnaderna för denna byggnads reparation redovisats i egendomens räkenskaper.

Att kostnader för nybyggnader och reparationer öfverskridit det af Riksdagen för ändamålet beviljade anslag, hade hufvudsakligen berott derpå, att reparationen af gamla byggnader i och för deras inredning till lärarebostäder medfört en kostnad betydligt större än från början beräknats. Härvid vore dock att märka, att det år 1888 af dåvarande Ultunastyrelsen ingifna och af nuvarande Ultunastyrelsen utan förnyad granskning adopterade kostnadsförslaget för äldre byggnaders omändring till lärarebostäder, uppgående till 3,000 kronor, varit beräknadt under antagande, att i enlighet med då af styrelsen framställt förslag ej mindre än 5 nya lärarebostäder skulle uppföras. Sedan emellertid medel anslagits till blott *en* ny lärarebostad, under det att å andra sidan lärarnes antal icke nedsatts under det år 1888 föreslagna, hade naturligtvis andra och kostbarare anordningar än de förut beräknade måst vidtagas för lärarnes inhysande i de befintliga gamla byggnaderna, hvarför ock dels den nedre våningen i den s. k. direktörsbyggnaden måst underkastas en grundlig reparation och omändring, dels utöfver den ursprungliga planen en förut för lärlingarnes mathållning använd gammal, i hög grad förfallen byggnad måst undergå en genomgående ombyggnad för att inredas till lärarebostad. Dertill komme ytterligare, att de gamla husen, när reparationen började, visade sig till alla delar vara i ett mycket sämre skick än vid föregående besigtning kunnat antagas; flertalet kakelugnar hade måst utdömas och ej kunnat omsättas, och ehuru med blott ett undantag endast sekunda kakel inköpts, hade blott eldstädernas reparation gått till öfver 1,500 kronor, d. v. s. mer än hälften af den från början beräknade reparationskostnaden; de flesta golf hade måst läggas nya, och de båda flygelbyggnaderna hade varit så förfallna, att ej blott alla bjelklag utan ock en del af de brädfordrade ytterväggarna varit uppruttna och måst ersättas med nytt virke. Att ej det af Riksdagen för lärarebostäders reparation beviljade anslaget

skulle räcka till för ändamålet, hade också klart framstått för rektor och lärarråd vid den ytterst ytliga undersökning, de anstält, då de omedelbart efter sin ankomst till Ultuna midt under sin egen inflyttning och brådskande organisationsarbete haft att upprätta förslag till institutets inkomst- och utgiftsstat för år 1893, hvarföre de ock i detta förslag af för institutets ordinarie utgifter anslagna medel till byggnaders reparationer upptagit ytterligare en summa af 2,050 kronor, hvilken summa äfven ingått i den af Kongl. Maj:t fastställda inkomst- och utgiftsstaten. Reparationerna hade ju, sedan de påbörjats, måst fullföljas, trots det att kostnaden steg öfver äfven den sålunda ökade summan, och styrelsen hade ansett sig dess mindre böra tveka, att på en gång bringa de gamla bostadshusens reparation till slut, *som deras bestånd uppenbarligen äfventyrats*, om reparationen längre uppskjutits, och dessutom den utöfver för detta ändamål anslagna medel öfverskjutande reparationskostnaden dock ingalunda fullt medtagit det »till disposition för institutets öfriga utgifter» i den af Kongl. Maj:t fastställda utgiftsstaten upptagna belopp.

Hvad slutligen anginge det omnämnda förhållandet, att uppförandet af museibyggnaden kräft större kostnad än den del af 1891 års behållning å rörelsen vid Ultuna gård, som dertill anslagits, hade styrelsen i underdånighet erinrat, att sagda belopp begärts och beviljats såsom *bidrag* för uppförande af nämnda byggnad, och att den del af densamma, som uppförts under år 1893, kostat endast 7,064 kronor 40 öre, eller något mindre än den summa, 7,170 kronor, som upptagits i den af Kongl. Maj:t fastställda utgiftsstaten för år 1893.

Under antagande, att sådant öfverskridande af beräknade kostnader för arbeten vid ifrågavarande landtbruksinstitut, som nu af revisorerne påpekats, må för framtiden undvikas, har utskottet endast velat hvad i detta ärende förekommit för Riksdagen

omförmäla.

Alnarps landtbruksinstitut.

§ 12.

(Rev. ber. pag. 186, utl. pag. 516—519.)

Ang. kostnaderna för vid institutet utförda arbeten.

Såsom en fortsättning af den i 1893 års revisionsberättelse meddelade redogörelse för byggnadsanslagets användning hafva revisorerne

meddelat, att, enligt hvad af räkenskaperna för år 1893 framginge, till samma års slut utgifvits

för nya mejeribyggnaden	37,154: 39,
„ ändringen af gamla mejeriet till restaurationsbyggnad ..	14,866: 06,
„ uppförandet af en ny lärarebostad	18,846: 90,
och för uppvärmningsinrättningen	17,367: 94,
eller tillsammans	<u>88,235: 29.</u>

Då kostnaderna för dessa arbeten jemte ändringar i gamla slottet äfvensom för anskaffande af nya inventarier och möbler år 1891 beräknats till allenast 67,425 kronor, hvartill borde läggas den år 1893 beräknade kostnaden för anordning af ritsal och bostadsrum i nya mejeriet med 6,000 kronor, men af dessa arbeten med säkerhet återstode de beslutade ändringarne i gamla slottet samt anskaffning af nya inventarier och möbler, därför kostnaden beräknats till 5,775 kronor, hade alltså, under förutsättning att hvad som ännu återstode kunde utföras för därför beräknad kostnad, det af Riksdagen fastställda anslaget, 73,425 kronor, redan öfverskridits med 20,585 kronor 29 öre.

Att en så stor skilnad kunnat uppstå mellan, å ena sidan, beloppet af de till vissa ändamål anvisade och på vederbörandes kostnadsberäkningar grundade anslag och, å andra sidan, de utgifter, som för samma ändamål i verkligheten utgått, hade revisorerne funnit anmärkningsvärdt, hvadan de velat bringa förhållandet till Riksdagens kännedom.

I häröfver afgifvet utlåtande af den 12 nästlidne januari har styrelsen för Alnarps landbruksinstitut till en början erinrat, att för de arbeten, hvarom fråga vore, beräknats:

till ändringar i gamla slottet	kronor	3,075: —
„ inventarier och möbler	„	2,700: —
„ förändring af gamla mejeriet	„	7,150: —
„ ny mejeribyggnad	„	17,677: 05
„ lärarebostad	„	12,818: 48
„ uppvärmningsinrättning	„	20,750: —
„ oförutsedda utgifter såsom arkitekt- arfvode, körslor m. m.	„	3,254: 47
tillsammans kronor		<u>67,425: —</u>

hvilket belopp äfven på Kongl. Maj:ts proposition till 1891 års Riksdag beviljats.

Derjemte hade, sedan beslut fattats om förläggande till Alnarps

af hela den högre mejeriundervisningen, 1893 års Riksdag medgifvit, att den besparing, som komme att uppstå å det för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landbruksinstitut å extra stat för år 1893 anvisade anslag, 10,000 kronor, finge användas bland annat för förändrade anordningar i den nya mejeribyggnaden vid Alnarp, hvilka beräknats kosta 4,875 kronor. Kostnaderna för arbetena hade åter vid 1894 års slut uppgått

till förändringar af gamla mejeriet	kronor	16,238:	06
,, nya mejeribyggnaden	,,	37,154:	39
,, lärarebostaden	,,	18,846:	90
,, uppvärmningsinrättningen	,,	17,367:	94
eller tillsammans kronor		89,607:	29.

Hvad anginge ändringar i gamla slottet och anskaffande af inventarier och möbler, hade dessa arbeten ännu icke fullständigt afslutats; men styrelsen hyste förhoppning, att kostnaderna icke skulle öfverstiga de därför beräknade.

Det visade sig således, att en betydande skilnad uppstått mellan, å ena sidan, beloppet af de till vissa ändamål anvisade och på kostnadsberäkningar grundade anslag och, å andra sidan, de utgifter, som för samma ändamål verkligen utgått.

Den anmärkta skilnaden vore dock till en del endast skenbar. I kostnadsberäkningarne, hvilka afsåge att angifva de belopp, som skulle af Riksdagen äskas, hade nemligen vissa kostnader för väganläggning, planering, vatten-, vassle- och kloakledning, plantering m. m., de der afsågos att bestridas af afkastningen från Alnarps gård och delvis utgöras med gårdens arbetare och dragåre, icke upptagits, men vid utgifternas bokförande hade det emellertid varit nödigt upptaga dessa gårdens utgifter under de olika byggnadernas särskilda konti, hvilka således icke erbjöde någon lämplig jemförelse med kostnadsberäkningarne. Dessa i kostnadsberäkningarne ej ingående utgifter hade uppgått till 7,199 kronor 90 öre. Vidare hade dels beslutet om förläggande vid Alnarp af hela den högre mejeriundervisningen och dels erfarenheter om nya framsteg inom mejerirörelsen föranledt en utvidgning af mejeribyggnaden och vissa förändrade anordningar inom densamma, hvartill förslag jemväl gillats genom särskilda kongl. bref. Om således den ofvan uppgifna kostnadssumman, 89,607 kronor 29 öre, minskades med dels kostnaden, 7,199 kronor 90 öre, för de arbeten, som gården antagits skola bekosta, och dels ett belopp, 494 kronor

82 öre, som boställsinnehafvaren ersatt, samt om man betänkte, att, efter afdrag af de för arbeten i slottet, inventarier och möbler afsedda belopp, 5,775 kronor, för nu afslutade arbeten afsetts dels 61,650 kronor och dels 4,875 kronor, befundes, att kostnadsförslagen öfverskridits med 15,387 kronor 57 öre.

I anledning häraf har styrelsen öfver Alnarps landbruksinstitut anført, att arbetena vore utförda i enlighet med fastställda ritningar, men att vid utförandet visat sig, att kostnaderna varit för lågt beräknade. Sådant kunde i viss mån haft sin anledning i en sträfvan att till det minsta möjliga begränsa det belopp, som skulle af Riksdagen äskas. Svårigheten att beräkna kostnaden för ändringar af äldre byggnader, dervid det icke låte sig göra att på förhand förutse, i hvad mån ändringar, som vidtoges, åter skulle betinga andra, torde endast behöfva antydas. Särskildt ville styrelsen öfverföra, att arkitekten beräknat, att grästen till grundläggning kunnat erhållas å egendomen, men att, då sådan ej funnits, den måst ersättas af tegel, som skulle köpas. Kostnadsberäkningarne hade vidare uppgjorts år 1888, men framställning om anslag framlagts först vid 1891 års riksdag, och arbetena hade först år 1892 tagit sin början. Under tiden hade arbetslönerna ej obetydligt stigit, och häri borde sökas en väsentlig anledning till den anmärkta skilnaden mellan den beräknade och den verkliga kostnaden.

Arbetena vore emellertid, med undantag af några mindre omfattande inredningsarbeten i slottet, utförda, såsom styrelsen trodde, omsorgsfullt och väl, dervid bristen i anslag vore afsedd att betäckas af de medel, som från landtbruket vid Alnarp kunde dertill afses. Då styrelsen sålunda vid uppgörande af ritningarne och arbetets utförande ansett sig ega att för ändamålet använda af Alnarps gårds medel, hade styrelsen icke öfverskridit sin befogenhet. 1857 års Riksdag öfverlemnade Alnarps kungsgård till användande för landbruksinstitutet, utan andra vilkor än att ett visst årligt arrende skulle erläggas samt att institutets organisation och inkomsten öfver detsamma skulle ombesörjas af en styrelse, som af Kongl. Maj:t skulle tillsättas, och enligt de föreskrifter, som af Kongl. Maj:t bestämdes. De af Kongl. Maj:t den 25 februari 1859 fastställda stadgar för institutet uppdroge i § 2 åt dess styrelse att handhafva och använda institutets statsanslag och öfriga inkomster samt bestämde i § 22, att landthushållningen å Alnarp borde så ordnas och handhavas, att densamma, jemte det den beredde institutet ökade inkomster, kunde tjena till undervisningsmedel för lärjungarne och föredöme för landbrukets idkare i allmänhet. I öfverensstämmelse härmed hade styrelsen äfven varit i tillfälle att till

båtnad för inrättningen, utöfver beviljade anslag, för läroanstaltens räkning verkställa byggnadsarbeten för en kostnad, som sedan institutets tillkomst uppgått till omkring 80,000 kronor.

Hvad i detta ärende sålunda förekommit har utskottet velat för Riksdagen

omförmåla.

Kongl. hofstallets nybyggnad.

§ 13.

(Rev. ber. pag. 256 och 257; utl. pag. 536—538.)

Ang. ett arfvode till professoren E. A. Jacobsson.

Med anmälan att jemlikt Kongl. Maj:ts bref den 13 december 1889, angående några i samband med utförande af ny hofstallbyggnad stående förhållanden, Kongl. Maj:t tillagt professoren Ernst Abraham Jacobsson, i egenskap af byggnadschef för nämnda byggnadsarbete, ett årligt arfvode af 5,000 kronor, med rätt för Jacobsson att till arfvoden åt tillfälliga biträden under byggnadstiden årligen disponera ett belopp af 1,000 kronor, hade, enligt hvad revisorerne erinrat, 1893 års statsrevisorer, som af räkenskaperna för ifrågavarande nybyggnad inhemtat, att sistnämnda belopp blifvit kvartalsvis under år 1892 af öfverintendentsembetet utanordnad och af professoren Jacobsson utqvitteradt, framhållit, att det syntes hafva bort af räkenskaperna framgå, att dessa medel blifvit af tillfälliga biträden såsom ersättning för deras arbete uppburna; och hade öfverintendentsembetet i utlåtande öfver revisorerne omförmålda framställning såsom eget yttrande åberopat en från professoren Jacobsson infordrad, utlåtandet bilagd förklaring, deri professoren Jacobsson, under erinran att i Kongl. Maj:ts ofvanberörda bref af den 13 december 1889 någon redovisningsskyldighet icke funnes föreskrifven, anført, hurusom det af den omständigheten, att genom sagda kongl. bref ett visst, för hvarje år bestämdt belopp anvisats, obestriddigen syntes framgå, att ett årligt anslag af 1,000 kronor verkligen blifvit under byggnadstiden stäldt till professoren Jacobssons disposition utan redovisningsskyldighet, helst, derest en större eller mindre besparing å förevarande medel ifrågasatts och redovisning förty af honom bort för dem lemnas, vid anvisandet af detsamma otvifvel-

aktigt skulle hafva tillika föreskrifvits, att anslagssumman skulle utgå med »högst» 1,000 kronor.

Vidare hafva revisorerne i minnet återkallat, hurusom 1894 års Riksdag, som i enlighet med den af revisorerne uttalade uppfattning, ansett uppenbart, att Jacobsson varit skyldig redovisa för de medel, som förutom honom tillerkändt arfvode blifvit genom Kongl. Maj:ts ofvan åberopade bref ställda till hans disposition för arfvoden åt tillfälliga biträden, enligt skrifvelse den 7 sistlidne maj funnit den af Jacobsson afgifna förklaringen i hög grad otillfredsställande, med afseende hvarå Riksdagen, ehuru saken syntes vara af jemförelsevis ringa vikt, ansett densamma böra bringas till Kongl. Maj:ts kännedom för vinnande af den rättelse, som kunde finnas af omständigheterna föranledd, hvadan Riksdagen fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på hvad revisorerne i förenämnda afseende anmärkt för den åtgärd, Kongl. Maj:ts kunde finna förhållandena påkalla.

Revisorerne, som inhemtat, att detta ärende fortfarande vore på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, hade velat meddela, att, enligt hvad 1893 års räkenskaper för nya hofstallbyggnaden utvisade, jemväl under detta år det för tillfälliga biträden under byggnadstiden beviljade belopp blifvit af professoren Jacobsson på enahanda sätt qvartalsvis utqvitteradt och uppburits för årets tre första qvartal med tillsammans 750 kronor.

Öfverintendentsembetet, hvars yttrande med anledning af omfördälda framställning infordrats, har åberopat ett af byggnadschefen för nya hofstallet, professoren Ernst Abraham Jacobsson i ämnet afgifvte utlåtande och förklarat sig för egen del icke hafva något att utöfver hvad detta utlåtande innehåller i ärendet anföra.

I berörda utlåtande meddelas, hurusom professor Jacobson, af dåvarande chefen för kongl. finansdepartementet tillfrågad, huruvida och på hvilka vilkor han skulle vilja åtaga sig att vara byggnadschef vid ofvannämnda byggnad, uppgifvit ett årligt arfvode af 6,000 kronor och dessutom 1,200 kronor årligen till biträden, hvarmed afsetts att bestrida kostnaderna för diverse mätningar och ritningar samt kontors- och renskrifningsgöromål äfvensom för de fullständiga räkenskaper, som nödvändigt måst å byggnadskontoret finnas, för att byggnadschefen ständigt skulle vara i tillfälle att se penningställningen och de många leverantörernas särskilda konton. Då dessa vilkor befunnits oantagliga, hade Jacobsson förbundit sig att sjelf öfvertaga och bekosta göromålen för biträdena, och hade dessa förslagsvis beräknats till 1,000 kronor. För att denna öfverenskommelse skulle i Jacobssons förordnande få ett sär-

skildt uttryck, hade den formulerats sålunda, att han egde uppbära i lön 5,000 kronor och dessutom 1,000 kronor årligen till biträden, d. v. s. i ersättning för de göromål, som först antagits skola af särskildt aflönade biträden utföras. Dermed hade denna del af administrationskostnaden begränsats till 6,000 kronor, hvilket belopp icke skulle få öfverskridas. Detta sistnämnda belopp hade varit grunden för aftalet, och på de vilkor, som enligt revisorernes tolkning af bestämmelsen angående arfvodet skulle honom tillkomma, hade Jacobsson med känslan af det stora ansvaret och det magtpåliggande arbetet, säkert icke åtagit sig uppdraget. I öfverintendentsembetet vore hans anspråk och den derpå baserade öfverenskommelse bekanta, hvarför också qvartalsvis ett särskildt belopp af 250 kronor till honom utanordnats. I riksmarskalksambetet, som genom hvarje qvartals kassarapport fått del af det utbetalade arfvodet, liksom äfven vid den årliga revisionen i kammarrätten hade emot detsamma intet varit att erinra.

Under dessa förhållanden vore det, enligt Jacobssons förmenande, ingalunda underligt att han ansett redovisning af det särskilda beloppet icke behöfva ifrågakomma, och numera kunde en sådan redovisning omöjligt åstadkommas. Dels hade han för göromål vid hofstallet anlitat biträden, som derjemte varit sysselsatta med andra arbeten för hans räkning, utan att särskildt timantal för det ena eller andra antecknats, dels hade ock i en mycket stor utsträckning arbetet utförts af Jacobssons anhöriga. För att gifva en föreställning om de synnerligen besvärliga skrifgöromålen har Jacobsson vidare meddelat, att ej mindre än 54 leverans- och arbetskontrakt upprättats, hvaraf det angående stommen upptog 66 sidor och det om snickeriet 65 sidor, hvarjemte ett flertal innehölle 30 å 40 sidor vardera; att af hvarje kontrakt skulle renskrifvas tre exemplar, ett för chefen för kongl. hofstallet, ett för entreprenören och ett för Jacobsson, samt att dessutom till öfverintendentsembetet skulle öfverlemnas ett transsumt af hvarje kontrakt, angifvande hufvudinnehållet deraf; att alla aftal med entreprenörer likaledes skulle skrivas i tre exemplar; att antalet expedierade skrivelser vore 512, deraf till chefen för kongl. hofstallet 339; att hvarje månad till öfverintendentsembetet skulle inlemnas uppgift å den nästföljande månadens utgiftsbelopp, och vid hvarje qvartals början hade aflemnats till riksmarskalksambetet berättelse och kassarapport öfver det senaste kvartalet; samt att räkenskaperna omfattat kassajournaler, hufvudbok och journal för öfverarbeten och afdrag.

Härtill komme en vigtig omständighet, den nemligen, att, när Jacobsson åtog sig tillsynen öfver byggnaden, antagits, att till dess ut-

förande skulle erfordras fyra år, räknade till den 1 oktober 1894, för hvilken tid han egde uppbära arfvode; men genom högst betydliga ansträngningar och afsägning af alla andra uppdrag hade det lyckats Jacobsson att så påskynda arbetet, att etablissementet kunde för sitt ändamål upplåtas redan den 1 oktober 1893. På samma gång Jacobsson härigenom gått miste om ett års arfvode, hade han fått vidkännas ökade utgifter och öfriga olägenheter, som varit en nödvändig följd af ett forceradt arbete.

Den i ofvannämnda kongl. bref den 13 december 1889 intagna bestämmelse angående arfvode åt professoren Jacobsson är af följande lydelse:

»Vid föredragning häraf hafve Vi funnit godt

dels — — — — —

dels af de för hofstallbyggnadens utförande anvisade medel tillägga Jacobsson ett arfvode af fentusen kronor om året, att utgå från den dag, då förordnande honom meddelas, och intill dess arbetet blifvit slutligen afsynadt, dock att detta arfvode icke får af honom åtnjutas längre, än till dess slutbesigtning enligt den fastställda arbetsplanen skall ega rum, med rätt för Jacobsson att till arfvoden åt tillfälliga biträden under nyssnämnda tid årligen disponera ett belopp af ett tusen kronor;

Enligt hvad utskottet inhemtat, har vid föredragning inför Kongl. Maj:t den 18 januari innevarande år, af nästlidet års Riksdags ofvannämnda skrifvelse i förevarande ämne, jemte deröfver af Jacobsson afgifven förklaring, vid hvilken föredragning tillika för Kongl. Maj:t anmäls, att i en till herr statsministern och chefen för finansdepartementet öfverlemnad skrift herr riksmarskalken friherre von Essen meddelat, att, då han i egenskap af statsråd och chef för nämnda departement uppgjort förberedande aftal med professoren Jacobsson rörande anställningen i fråga, hans afsigt varit, att Jacobsson skulle åtnjuta 5,000 kronor för år såsom personligt arfvode samt att derutöfver 1,000 kronor årligen skulle ställas till Jacobssons disposition för bestridande af kostnader för skrifgöromål, räkenskapsföring m. m. utan redovisningsskyldighet, Kongl. Maj:t låtit vid den af Jacobsson afgifna förklaringen bero.

Hvad i detta ärende förekommit har utskottet velat för Riksdagen

anmäla.

Medicinalstyrelsen.

§ 14.

(Rev. ber. pag. 320; utl. pag. 570—572.)

*Ang. olika
tolkning af
vissa bestämmelser
i resereglementet.*

Med förmälan att, enligt hvad medicinalstyrelsens räkenskaper för år 1893 utvisade, för en tjänsteresa å jernväg från Stockholm till Vännäs och åter en ledamot af styrelsen beräknat och blifvit tillerkänd ersättning efter biljett i första klass, hafva revisorerne ifrågasatt, huruvida, då å denna linie icke framfördes första klassens vagnar, berörda ersättning bort utgå efter omförmälda beräkning. Att gällande resereglemente uti ifrågavarande afseende icke innehölle fullt tydliga föreskrifter, framginge deraf, att, efter hvad revisorerne erfarit, i andra fall tjänstemän, som varit berättigade till ersättning för resa i första klass, vid befarande af jernväg, der ej första klassens vagnar funnits, tillgodoräknat sig ersättning efter kostnaden för andra klassens biljett; och hafva revisorerne med anledning häraf uttalat önskvärldheten af, att i resereglementet måtte införas fullt tydliga bestämmelser i förevarande afseende.

I infordradt utlåtande öfver de af revisorerne gjorda framställningar med anledning af granskningen af medicinalstyrelsens räkenskaper har bemälda styrelse i förevarande fråga anfört, att skälen till den tolkning, styrelsen i det af revisorerne framdragna fallet gifvit gällande resereglemente, vore, att reglementet, som skarpt skilde på de olika sätten att färdas (med skjuts, på ångbåt och på jernväg) samt uttryckligen förklarade, att ersättningen skulle utgå efter det af nämnda befordringssätt, som för resan *verkligen* begagnats (§ 6 mom. 1), deremot ingenstädes innehölle någon föreskrift derom, att ersättning skulle åtnjutas endast för det antal hästar eller hyttplatser eller den klassens jernvägsvagn, som den resande *verkligen* användt. Den, som på grund af den egenskap, hvori han reste, egde enligt ifrågavarande reglemente att såsom reseersättning åtnjuta »afgift för plats i 1:a klassens vagn» och i enlighet dermed äfven uppgjorde sin reseräkning, borde sålunda ej vara författningenligt hindrad att begagna jernvägsvagn af 2:a eller 3:e klass, ehuru 1:a klassens vagn funnes på den linie, der har färdades. Det syntes då orimligt, om han, därför att å vissa jernvägslinier 1:a

klassens vagnar ej framfördes, skulle, inkommen på en sådan linie, få sin reseersättning nedsatt. På sådant sätt skulle en tjänsteresa per jernväg blifva norr om Upsala lägre betalad än söder om denna ort. Den tvekan om resereglementets mening i förevarande fall, som emellertid, på sätt revisorerne omnämmt, föranledt resande till olika tolkningar, borde hafva försvunnit, sedan flerfaldiga gånger för tjänsteresor, som företagits under enahanda förhållanden som den nu ifrågavarande, ersättningen debiterats på samma sätt som här skett och räkningen derpå äfven blifvit efter vederbörlig granskning utan afdrag liqviderad.

Då under innevarande riksdag väckts motion i fråga om förändring i vissa delar af resereglementet, och deribland äfven de bestämmelser, som afse rätt till ersättning för resa å jernväg i första klassens vagn, samt följaktligen genom denna motion, som ännu icke blifvit till afgörande företagen, Riksdagens uppmärksamhet blifvit fäst å det af revisorerne omförmälda förhållande, har utskottet endast velat hvad i förevarande hänseende förekommit för Riksdagen

anmäla.

Medicinalstyrelsens redovisning öfver de till hospitalsväsendet anslagna medel.

§ 15.

(Rev. ber. pag. 328; utl. pag. 574—580.)

Enligt hvad revisorerne af den vid Vadstena hospitals räkenskaper för år 1893 fogade afräkning med patienterna vid hospitalet för årets fjärde kvartal inhemtat, hade hospitalets fordran för patientens n:o 2,037 vård m. m., utgörande med upplupen ränta 1,544 kronor 83 öre, blifvit den 21 oktober 1893 inbetald med 425 kronor 3 öre samt återstoden deraf, 1,119 kronor 80 öre, afskrifvits, varande vid räkenskapen lagdt ett utdrag af direktionens öfver hospitalet protokoll den 2 november 1893, utvisande att berörda afskrifning då blifvit af direktionen beslutad.

Af kammarrättens den 30 oktober 1891 meddelade, af Kongl. Maj:t den 11 augusti 1893 fastställda utslag i mål mellan Varnhems sockens

*Ang. reste-
rande afgift
för en patient
vid Vadstena
hospital.*

fattigvårdsstyrelse och direktionen öfver Vadstena hospital hade revisorerne funnit, att ifrågavarande patient varit å hospitalet intagen från och med den 1 januari 1884 till och med slutet af år 1889, men att ersättning för patienten icke kunnat tillerkännas hospitalet för längre tid än under januari månad år 1884 samt från och med den 3 augusti 1889, eller den dag då hospitalsdirektionen hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län framställt yrkande om ersättningens utbekommande.

Häraf framginge, att hospitalsdirektionen icke iakttagit föreskrifterna i kongl. stadgan angående sinnessjuka den 2 november 1883 derom, att ansökan om sinnessjuks intagande å hospital skall vara åtföljd af vederbörandes förbindelse å afgiften till anstalten (§ 25) samt att afgiften skall förskottsvis betalas halfårsvis under första månaden af ingångna halfåret (§ 33). Vid sådant förhållande ville revisorerne ifrågasätta befogenheten af ofvan omförmälda, af hospitalsdirektionen beslutade afskrifning.

I häröfver afgifvet utlåtande har medicinalstyrelsen meddelat, att den afskrifningsåtgärd, hvars befogenhet revisorerne ifrågasatt, redan varit föremål för anmärkning från styrelsens revisor; och vid pröfning deraf hade styrelsen med upphäfvande af samma åtgärd såsom stridande mot kongl. förordningen den 11 december 1830 angående behandlingen af extra ordinarie afskrifningar, anmodat direktionen föranstalta om det afskrifna beloppets uppdebitering. Enligt hvad direktionen i sin förklaring upplyst, hade sagda debitering egt rum i sista kvartalsredogörelsen för 1894.

Då den af revisorerne anmärkta afskrifningsåtgärden således blifvit undanröjd, får utskottet, som föreställer sig, att, sedan beloppet åter blifvit uppdebiteradt, frågan om hvem som bör ersätta den förlust, kronan i förevarande fall fått vidkännas, kommer att hållas öppen, hemställa,

att Riksdagen må vid hvad i detta ärende förekommit låta bero.

Allmänna institutet för döfstumma.

§ 16.

(Rev. ber. pag. 358; utl. pag. 582.)

Med anledning deraf att i allmänna institutets för döfstumma kassarekning för år 1893 upptagits en utgiftspost å 50 kronor för en krans å en afviden f. d. direktionsledamots kista, hafva revisorerne, i öfverensstämmelse med hvad vid föregående tillfällen i liknande fall erinrats, framhållit, att dylika utgifter icke syntes böra med allmänna medel bestridas.

Ang. kostnaden för en begravningskrans.

Döfstummeinstitutets direktion har i häröfver afgifvet yttrande anfört, att det af staten för sagda år beviljade anslag fullt tagits i anspråk för der intagna elevs underhåll, hvarför ofvan anmärkta utgift måste anses hafva utgått af de under direktionens förvaltning ställda fonder, äfvensom att den ifrågavarande kransen inköpts för att dermed hedra minnet af afvidne förre bankokommissarien C. P. Dahlgren, hvilken såsom direktionsledamot under en lång följd af år med uppoffrande nit öfvervakat institutets penningeförvaltning och derunder beredt institutet betydande ekonomiska fördelar; hvarjemte direktionen fast uppmärksamheten på den under sådana förhållanden mycket olika betydelsen af en krans, inköpt af institutets medel, och en sådan, bekostad af enskilde direktionsledamöter.

Den af döfstummeinstitutets direktion afgifna förklaringen synes visserligen icke tillfredsställande, enär, på sätt revisorerne framhållit, utgifter af förevarande slag under inga vilkor böra drabba statsverket. Åsigtorna i detta afseende torde emellertid numera vunnit den stadga, att ett förfarande såsom det af revisorerne anmärkta icke synes böra vidare befaras, helst sedan uppmärksamheten ånyo blifvit väckt å detta ämne; och vid sådant förhållande har utskottet ansett sig böra hemställa,

att Riksdagen må vid hvad i ärendet förekommit låta bero.

Danviks hospital.

§ 17.

(Rev. ber. pag. 374; utl. pag. 584.)

Ang. placering
af hospitalets
kontanta
medel.

Af Danviks hospitals räkenskaper för revisionsåret hade revisorerne inhemtat, att af hospitalets kontanta tillgång vid årets slut, 24,634 kronor 80 öre, varit å upp- och afskrifningsräkning insatte i riksbanken 1,789 kronor 24 öre, deraf 19 kronor 24 öre under året upplupen ränta, och i Stockholms handelsbank 22,845 kronor 56 öre, deraf 708 kronor 9 öre upplupen ränta; och hade enligt upp- och afskrifningsbesked från handelsbanken för hospitalets räkning i denna bank under året insatts 102,997 kronor 21 öre och uttagits 80,859 kronor 74 öre.

Då instruktionen för direktionen öfver Danviks hospital af den 19 augusti 1845, § 5, föreskrefve, att alla i kontanta medel inflytande inkomster genast skulle insättas på hospitalets depositionsräkning i Rikets Ständers bank, hade det syntts revisorerne anmärkningsvärdt, att hospitalets kontanta medel hufvudsakligen varit i enskild bankinrättning insatte.

I häröfver afgifven förklaring har direktionen för Danviks hospital anført, att anledningen till att hospitalets kontanta medel hufvudsakligen varit insatta i enskild bankinrättning vore den, att den enskilda bankinrättningen betalat högre ränta än Sveriges riksbank; och då sålunda uppenbar fördel tillskyndats hospitalet, syntes anmärkningen från direktionens sida icke påkalla vidare yttrande.

Då på grund af direktionens förklaring kan antagas, att, oaktadt den af revisorerne i förevarande hänseende gjorda erinran, den i instruktionen för direktionen öfver Danviks hospital intagna föreskriften om att inrättningens kontanta medel skola insättas i riksbanken, ej kommer att af direktionen för framtiden efterlefas, men det synes utskottet af vigt, att gällande bestämmelser angående offentliga myndigheters förvaltning varda noggrant iakttagna, intill dess de, derest de befinnas olämpliga, blifva i vederbörlig ordning ändrade, har utskottet ansett sig böra hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes förståndiga direktionen för Danviks hospital, att ställa sig till efterrättelse den uti den för direktionen den 19 augusti 1845 ut-

färdade instruktion intagna bestämmelsen om inflytande kontanta medels insättning i riksbanken.

§ 18.

Hvad för öfrigt blifvit af revisorerne anmaldt och erinradt har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandling af de utgiftsanslag, revisorerens framställning berör, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara genom vederbörandes utlåtanden nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vigt, att, oaktadt förklaringen icke varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens åtgärd bort af förhållandena påkallas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande.

Stockholm den 4 april 1895.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation

vid § 7 (ang. utgifter för lotskaptensexpeditionerna, reglering af aflöningarna vid lotsverket m. m.)

af herr *L. Jönsson*.
